

HOTĂRÎRE

cu privire la aprobarea Strategiei naționale și a Planului de acțiuni
în domeniul conservării diversității biologice

nr. 112-XV din 27.04.2001

Monitorul Oficial al R.Moldova nr.90-91/700 din 02.08.2001

* * *

Notă: În titlul și în textul hotărîrii, sintagma "planul de acțiune" se înlocuiește cu sintagma "planul de acțiuni", în textul Strategiei se înlocuiesc denumirile unor ministere conform prin [Hot.Parl. nr.80-XVI din 29.03.2007](#), în vigoare 04.05.2007

Parlamentul adoptă prezenta hotărîre.

Art.1. - Se aprobă Strategia națională și Planul de acțiuni în domeniul conservării diversității biologice.

Art.2. - Guvernul va întreprinde măsurile necesare în vederea promovării strategiei menționate.

Art.3. - Prezenta hotărîre intră în vigoare la data publicării.

PREȘEDINTELE PARLAMENTULUI

Eugenia OSTAPCIUC

Chișinău, 27 aprilie 2001.

Nr.112-XV.

Aprobate
prin Hotărîrea Parlamentului
nr.112-XV din 27 aprilie 2001

STRATEGIA NAȚIONALĂ ȘI PLANUL DE ACȚIUNI ÎN DOMENIUL CONSERVĂRII DIVERSITĂȚII BIOLOGICE

I. SITUAȚIA ACTUALĂ ȘI TENDINȚELE DIN DOMENIUL CONSERVĂRII BIODIVERSITĂȚII

1. Analiza situației actuale a biodiversității

Diversitatea biologică naturală a Republicii Moldova este condiționată de poziția ei geografică. Teritoriul republicii este situat la confluența a 3 zone biogeografice: central-europeană, reprezentată de Podișul Central al Codrilor, eurasiatică, reprezentată de regiunile de silvostepă și de stepă, și mediteraneană, reprezentată de fragmentele de silvostepă xerofită din sudul țării. Biodiversitatea este mare la toate nivelurile de organizare a materiei vii: genotipic, populațional, genomic, biocenotic, ecosistemic și landșaftic. Majoritatea taxonilor biodiversitari sînt situați în extremitățile arealurilor lor naturale, fapt ce le sporește vulnerabilitatea față de factorii antropici. Deosebit de mare este biodiversitatea plantelor de cultură și a animalelor domestice.

Ecosistemele naturale sînt extrem de degradate din cauza fragmentării, exploatării intensive și poluării.

A. Diversitatea landșaftică și impactul antropic

Teritoriul Republicii Moldova, amplasat în sud-estul Europei, se află în proporție de 90% între fluviul Nistru și râul Prut. Clima este temperat-continentală. Se evidențiază 2 zone naturale: de silvostepă și de stepă. Zona de silvostepă include 3 regiuni landșaftice: regiunea podișurilor și platoului de silvostepă, regiunea podișurilor și cîmpiilor cu fîneață din stepa Bălțului, regiunea podișurilor cu păduri a Codrilor. Zona de stepă include 2 regiuni landșaftice: regiunea cîmpiei de stepă a teraselor Nistrului Inferior și regiunea cîmpiilor fragmentate din stepa Bugeacului.

Din suprafața totală a Republicii Moldova, terenurile agricole ocupă 75,6%, dintre care 64,5% sînt prelucrate intensiv. Ecosistemele naturale și elementele recreative constituie circa 15% din teritoriul național. Vegetația spontană este reprezentată de formațiunile zonale de tipul pădurilor și stepelor și de formațiunile azonale - de luncă, petrofite, acvatice și palustre.

B. Ecosisteme și habitate

Ecosistemele Republicii Moldova sînt de 3 tipuri principale: ecosisteme naturale (forestiere, de stepă, de luncă, petrofite, acvatice și palustre, cavernicole), ecosisteme agricole (cerealiere, pomicole, viticole, legumicole etc.) și ecosisteme urbane.

Ecosistemele forestiere

Suprafața totală a terenurilor cu vegetație forestieră constituie 325,4 mii ha. Fondul forestier național cuprinde circa 800 corpuri de pădure cu o suprafață de la 5 pînă la 1500 ha, repartizate neuniform pe teritoriul țării. Gradul mediu de împădurire constituie 9,6%, avînd o variație semnificativă în diferite zone: în zona de nord - 7,2%, în zona de centru - 13,5% și în zona de sud - 6,7%.

În zona de nord sînt răspîndite 2 tipuri de pădure: stejăretele cu stejar pedunculat și cireș, dominante în această zonă, și, pe o suprafață neînsemnată, - stejăretele cu stejar pedunculat și mesteacăn.

Pădurile din centru reprezintă un masiv silvic compact de tipul pădurilor de foioase din zona centrală a Europei. Principalele comunități forestiere sînt pădurile de fag, de gorun cu carpen și pădurile monodominante de gorun.

La sud vegetația forestieră este reprezentată de comunități forestiere monodominante de gorun și de gorun cu carpen. În prezent aceste păduri sînt în mare parte degradate.

Flora ecosistemelor forestiere include 859 de specii, iar fauna - 172 de specii de vertebrate terestre și circa 9 mii specii de insecte. Circa 35% din totalul speciilor periclitare sînt specii din ecosistemele forestiere.

Cauzele care au generat degradarea principalelor comunități forestiere sînt:

- a) aplicarea, un timp îndelungat (în ultimele 2 secole), a regenerării prin lăstari;
- b) neglijarea îndrumărilor tehnice de specialitate în cadrul lucrărilor de gospodărire a arboreturilor;
- c) pășunatul excesiv;
- d) folosirea în lucrările de împădurire și reîmpădurire a speciilor necorespunzătoare condițiilor staționale;
- e) întreținerea necorespunzătoare a culturilor silvice;
- f) procesele intensive de uscare în masă a unor specii forestiere (stejar pufos, stejar pedunculat, frasin, salcîm etc.);
- g) expansiunea dăunătorilor defoliatori;
- h) neconcordanța dintre unele arboreturi și condițiile staționale (52% din plantații sînt salcîmete);
- i) sporirea considerabilă a tăierilor ilicite (de la 826 m³ în 1985 la 7096 m³ în 1998).

Majoritatea pădurilor necesită lucrări urgente de reconstrucție ecologică, în special ameliorarea și refacerea structurii și a compoziției lor, în corespundere cu potențialul stațional.

Ecosistemele de stepă

Prin valorificarea terenurilor naturale în scopul creării de plantații agricole, ecosistemele naturale de

stepă au fost distruse într-o mare măsură (90%). Vegetația de stepă s-a păstrat sub formă de pîlcuri (0,5 - 300 ha) în zona de nord (stepa Bălțului) și în zona de sud (stepa Bugeacului) și ocupă circa 65 mii ha (1,92% din teritoriul național). Comunitățile de stepă se încadrează în provincia stepelor pontice și se caracterizează prin predominarea speciilor de negară, a plantelor cu perioada de vegetație scurtă și a subarbuștilor xerofili.

Flora vegetației de stepă include peste 600 de specii, iar fauna - 109 specii de animale vertebrate.

Impactul antropic a cauzat intensificarea proceselor de erodare rapidă a genofondului populațional, specific și cenotic. Tot mai rare și mai vulnerabile devin comunitățile primare, tipice ecosistemelor și habitatelor de stepă. Majoritatea speciilor de plante spontane și de animale sălbatice din ecosistemele de stepă sînt periclitare critic, impunîndu-se măsuri urgente pentru salvarea lor.

Ecosistemele de luncă

Actualmente nu mai există sectoare cu vegetație naturală de luncă neafectată de impactul uman. Doar în luncile Nistrului și Prutului s-au mai păstrat fragmente de vegetație constituită din comunități primare (101,4 mii ha sau 3% din teritoriul național).

Genofondul vegetal al pajiștilor de luncă include circa 650 de specii care formează 70 de comunități din clasele *Phragmiteti-Magnocaricetea*, *Bolboschoenetea maritimi*, *Molinio-Arrhenatheretea* etc. Influențate fiind de factorii antropici, 28 de specii se află pe cale de dispariție.

Fauna ecosistemelor de luncă constituie 88 de specii de animale vertebrate.

Deteriorarea biodiversității și degradarea biocenozelor ecosistemelor de luncă sînt cauzate, în fond, de factorii antropici: desecarea biotopurilor inundabile, valorificarea terenurilor fertile, pășunatul excesiv, salinizarea, poluarea etc. Majoritatea ecosistemelor de luncă, amplasate pe teritorii fragmentare, au un grad sporit de degradare și sînt ocupate adesea de biocenoze secundare cu plante ruderales, halofile etc. Sînt necesare lucrări urgente de restabilire a sectoarelor de luncă care deocamdată au o capacitate suficientă de revitalizare.

Ecosistemele petrofite

Categoria ecosistemelor petrofite înglobează următoarele tipuri de ecosisteme: păduri petrofite de stejar pedunculat, păduri petrofite de gorun, păduri subaride de stejar pufos și comunități ierboase petrofite.

Flora petrofită numără în total peste 250 de specii. Cele mai reprezentative sînt familiile *Asteraceae*, *Caryophyllaceae*, *Brassicaceae*, *Poaceae*, ale căror specii constituie 60,7% din flora petrofită. Sînt incluse în Cartea Roșie a Republicii Moldova 18 specii din flora petrofită.

Fauna ecosistemelor petrofite este săracă și cuprinde 38 de specii, inclusiv: mamifere - jderul-de-piatră; păsări - codroșul-de-munte, porumbelul-de-stîncă, mierla-de-piatră, pietrarul; reptile - balaurul galben etc.

Ecosistemele acvatice și palustre

Rețeaua hidrografică a Republicii Moldova constă din 3260 de râuri și rîulețe cu o lungime totală de circa 16 mii km. Cele mai importante sînt fluviile Dunărea, Nistru și rîurile Prut, Răut, Bîc și Botna. În afară de acestea, pe teritoriul țării există 3532 de lacuri și bazine de acumulare cu o suprafață totală de 333 km² și cu un volum de acumulare de 1,8 km³.

Biodiversitatea vegetală acvatică și palustră include peste 160 de specii. Sub influența factorilor antropici (poluarea bazinelor acvatice cu diferite substanțe organice și chimice etc.), numărul speciilor rare caracteristice acestor ecosisteme a depășit 30%. Sînt înregistrate 37 de comunități acvatice și palustre periclitare.

În hidrofauna fluviilor, rîurilor și lacurilor Republicii Moldova sînt înregistrate circa 2135 de specii și subspecii de animale, inclusiv 82 specii de pești, 91 specii de moluște, 336 specii de insecte și 318 specii de crustacee.

Sub influența impactului antropic foarte pronunțat, numărul total de specii ale principalelor obiecte acvatice s-a redus cu circa 25-30%. Din componența ihtiofaunei au dispărut asemenea specii cum ar fi: morunul, nisetrul, păstruga, țigănușul, anghila etc.

Ecosistemele agricole

Ecosistemele agricole constituie 75,6% din tot teritoriul național, în ele predominînd

agrofitorocenozele: cerealiere (grâul, orzul, porumbul), pomicole (mărul, prunul, cireșul, vișinul, caisul, nucul), viticole (diverse soiuri de viță de vie), legumicole (tomatele, varza, ceapa, castraveții), ale culturilor tehnice (tutunul, sfecla de zahăr) și furajere (lucerna). Extinderea și exploatarea nechibzuită a terenurilor agricole au cauzat accelerarea proceselor de erodare hidrică a solului și de spălare a humusului. Suprafața terenurilor puternic erodate constituie circa 440 mii ha, iar mai mult de 50 mii ha sînt distruse de alunecările active.

Biodiversitatea ecosistemelor agricole include 97 specii de plante cultivate (553 de soiuri, hibrizi, linii și forme locale), 28 specii și rase de animale domestice și 109 specii de animale sălbatice. În perioada pasajului și în timpul iernii, aceste ecosisteme sînt frecventate de 70 de specii de păsări.

Ecosistemele urbane

Ecosistemele urbane au o importanță substanțială în protecția mediului și în conservarea biodiversității. Suprafața spațiilor verzi în principalele municipii ale țării constituie: 1,1 mii ha în raza Chișinăului, 0,4 mii ha în raza Bălțului și 0,3 mii ha în raza Tiraspolului. Carcasa verde a municipiului Chișinău este formată din 25 de unități structural-spațiale de diverse dimensiuni și include circa 220 de specii și 55 de varietăți de foioase și conifere, dintre care 168 specii de arbori, 97 specii de arbuști și 10 specii de liane lemnoase.

Comunitățile ruderales. Speciile străine invazive

Sporirea vădită a elementului antropofil în flora Republicii Moldova a provocat schimbări esențiale în structura învelișului vegetal. Invazia speciilor sinantropice în ecosistemele naturale degradate frînează procesele de restabilire a biocenozelor naturale și afectează funcționalitatea lor.

Flora sinantropă se constituie din 3 grupe principale: ruderală, segetală și adventivă, a căror diversitate specifică o alcătuiesc circa 460 de specii ce formează 43 de comunități din clasele *Festuceta*, *Brometa*, *Secalineta* și *Chenopodieta*. *Buruienile* cu caracter agresiv constituie 114 specii, dintre acestea fiind identificate 11 specii de plante de carantină. Reprezentanții acestor specii afectează mai cu seamă ecosistemele naturale de pajiști degradate și ecosistemele agricole. Pentru ecosistemele forestiere un pericol considerabil îl prezintă arțarul american.

În Republica Moldova lipsește, însă, o politică națională cu privire la speciile străine invazive, nu este evaluat eventualul risc pentru ecosistemele naturale, pentru habitatele și speciile autohtone în procesul de introducere a lor.

C. Compoziția taxonomică a biotei

Poziția geografică a Republicii Moldova, structura ei geomorfologică complexă și condițiile climaterice au condiționat, de asemenea, o vastă biodiversitate la nivel specific.

Lumea vegetală este foarte bogată și include 5513 specii de plante: plante superioare - 1989 specii, inclusiv *plante vasculare* - 1832 (pterodofite - 25, gimnosperme - 1, angiosperme - 1806), briofite (*mușchi*) - 157 specii; 3524 specii de plante inferioare, inclusiv *lichenofite (licheni)* - 124, alge - 3400 specii. Cele mai bogate familii de plante superioare sînt *Asteraceae*, *Poaceae* și *Cyperaceae*. Arborii și arbuștii constituie 139 specii, dintre care 3 specii de liane, 81 specii de arbuști și 45 specii de arbori.

Flora include un șir de specii *relicte terțiare* (speciile din genurile *Quercus*, *Fagus*, *Carpinus*, *Crataegus*, *Cotinus*, *Acer*, *Swida*, *Berberis*, *Trapa*, *Typha*, *Phragmites*, *Nymphaea*, *Nuphar*) și cuaternare (specii din familiile *Asteraceae*, *Poaceae*, *Lamiaceae* etc.). Destul de însemnată este ponderea grupei de plante ruderales, care numără peste 450 de specii.

Ciupercile (micofitele) din ecosistemele naturale constituie 1200 specii, inclusiv macromicetele - peste 400 specii (clasa *Basidiomycetes* - 363 specii și clasa *Ascomycetes* - 52 specii). Majoritatea lor absolută populează biotopurile ecosistemelor forestiere. Circa 70 specii de ciuperci sînt comestibile. Cauza principală a diminuării biodiversității lor este distrugerea și poluarea habitatelor.

Lumea animală constituie circa 14800 specii de animale (461 specii de vertebrate și 14339 specii de nevertebrate).

Fauna vertebratelor include 70 specii de mamifere, 281 specii de păsări, 14 specii de reptile, 14 specii de amfibieni și 82 specii de pești.

Migrația păsărilor pe teritoriul național decurge atît pe spații largi, cît și pe căile est-europene de

migrație. Printre torențele de păsări migratoare, pe unul din primele locuri, în ceea ce privește efectivele numerice, se plasează cele acvatice și palustre, care se odihnesc și se hrănesc pe cursul inferior al Nistrului și al Prutului.

În pădurile de luncă au fost înregistrate 153 de specii de vertebrate terestre sau 89% din numărul total de specii vertebrate din ecosistemele forestiere. Totodată, pădurile de luncă și zăvoaiele, care reprezintă habitate valoroase pentru animalele sălbatice, sînt cele mai deteriorate și necesită o restabilire cît mai urgentă.

În Republica Moldova sînt înregistrate peste 12 mii specii de insecte. Cel mai mare număr de specii și familii revin ordinilor *Coleoptera*, *Diptera*, *Hymenoptera*, *Lepidoptera*. Domină speciile terestre fitofage și răpitoare (79,6%); paraziții nevertebratelor constituie 12,1%, ai vertebratelor - 2,4%, speciile acvatice și semiacvatice constituie 5,9%.

Componența actuală a faunei include circa 55 specii *relicte ponto-caspice*, inclusiv 15 specii de pești și 4 specii de moluște. Circa 10 % dintre ele sînt *endemice* pentru bazinul Mării Negre.

D. Comunități și habitate valoroase

Formațiunile vegetale zonale sînt reprezentate de comunități forestiere și de stepă, care formează 3 tipuri de vegetație: silvică, de silvostepă și de stepă. Constituind zona de interferență a 3 regiuni biogeografice, vegetația Republicii Moldova deține specificul "efectului de muchie" macroecotonal la scară regională, fapt care-i atribuie 2 particularități specifice esențiale: pe de o parte, ea are o vastă biodiversitate floristică și fitocenotică, iar pe de altă parte, are o vulnerabilitate extrem de mare, deoarece ponderea taxonilor biologici, aflați la extremitățile arealului lor natural, este considerabilă.

Vegetația forestieră naturală valoroasă este reprezentată de comunități ce constituie 4 formațiuni vegetale: *Fageta sylvaticae*, *Querceta petraeae*, *Querceta roboris* și *Querceta pubescentis*. Importanța și semnificația vegetației forestiere tipice pentru Republica Moldova sînt edificate și prin prezența pădurilor petrofite unice (edificatori: stejarul pedunculat, gorunul) cu un șir de comunități endemice (*Genisto tetragonae-Seseliatum peucedanifoli*, *Astragalo pseudoglauci-Koelerietum*).

Pe întreg teritoriul țării sînt înregistrate comunități ce țin de 11 formațiuni de stepă, principalele fiind: *Stipeta capillatae*, *Festuceta valesiaca*, *Bothriochloeta ischaemi*, *Poeta angustifoliae* și *Artemisieta austriacae*. Deosebit de valoroase ca exponenți ai biodiversității sînt comunitățile de stepă petrofită din zona de nord cu diverse specii rare de importanță regională și europeană (*Gimnocarpium robertianum*, *Paronychia cephalotes*, *Schivereckia podolica* etc.).

Cele mai reprezentative habitate ale lumii animale sînt ariile naturale protejate de stat: deltele Dunării și Nistrului, bălțile din luncile Prutului, Răutului, Bîcului și Botnei, lacurile naturale Beleu și Manta, bazinele de acumulare Cuciurgan, Costești-Stîncă, Dubăsari. În aceste locuri viețuiesc multe specii de mamifere, păsări, reptile, amfibieni și pești. Rezervațiile științifice "Prutul de Jos" și "Pădurea Domnească" servesc ca habitate importante pentru coloniile mari de pelicani și sfîrci cenușii.

Ariile cu comunități vegetale și faunistice valoroase necesită o atenție deosebită, protecția lor fiind monitorizată la nivel național, regional și internațional.

2. Conservarea și utilizarea biodiversității

A. Conservarea biodiversității în habitatele naturale (in situ)

Cartea Roșie a Republicii Moldova

Cartea Roșie a Republicii Moldova (ediția a II-a) include 243 de specii, inclusiv 118 specii de plante, 9 specii de ciuperci și 116 specii de animale. Extrem de periclitare sînt unele specii de plante vasculare și de licheni, de mamifere, păsări, reptile și pești.

Din totalul plantelor rare, 48 de specii sînt caracteristice pentru ecosistemele forestiere, 32 - pentru cele de stepă, 19 - pentru cele petrofite, 18 - pentru cele de luncă și 4 - pentru ecosistemele acvatice și palustre.

Unele specii care viețuiesc pe teritoriul Republicii Moldovei sînt incluse în Cartea Roșie Europeană: plante - papucul-Venerei, ciulinii de baltă; mamifere - nurca europeană, popîndăul comun, popîndăul cu

pete; păsări - rața roșie, acvila țipătoare mare, vînturelul mic, cristelul; reptile - vipera de stepă; pești - fusarul, loștrița, nisetrul; insecte - calosoma mirositoare, croitorul-stejarului etc.

Cele mai importante arii de concentrare a speciilor de plante și animale periclitate sînt pădurile din zona centrală (rezervațiile "Codru", "Plaiul Fagului", "Pădurea Domnească", "Iagorlîc", masivul de pădure "Orhei"), sectoarele de pe pantele abrupte ale Nistrului (sectorul Naslavcea-Dubăsari) și ale Prutului (sectorul Tețcani-Văratîc), rezervația științifică "Prutul de Jos", lacurile Beleu, Manta, Cahul, bazinele de acumulare Cuciurgan, Costești-Stîncă, Dubăsari și rezervațiile de stepă "Ciumai" și "Bugeac" din sudul țării.

În scopul ocrotirii speciilor de plante și animale periclitate este necesar de a identifica comunitățile rare și a conserva biotopurile și habitatele acestora. A fost elaborată lista comunităților vegetale rare (77 la număr), dintre care multe se află pe teritoriul rezervațiilor naturale protejate de stat. Ariile naturale protejate de stat Conform cerințelor Convenției privind diversitatea biologică (Rio de Janeiro, 1992), în Republica Moldova a fost creat un sistem de arii naturale protejate de stat, au fost emise regulamente privind structura lor organizatorică și domeniile de activitate, care au servit ca bază la elaborarea Legii privind fondul ariilor naturale protejate de stat, adoptate în anul 1998. În ultimii ani, suprafața ariilor naturale protejate de stat a sporit simțitor, constituind 66467 ha, ceea ce alcătuiește 1,96% din teritoriul național. Cu toate acestea, suprafața ariilor naturale protejate de stat din țară este cu mult mai mică decît cea din unele țări europene (Ucraina - 3%, România - 4,8%, Franța - 7%, Germania - 13%). Ponderea relativ mică a ariilor naturale protejate de stat, în raport cu întreg teritoriul țării, și caracterul izolat al amplasării lor nu asigură o conservare eficientă a biodiversității. Situația se agravează și prin nerespectarea regimului de protecție pe unele suprafețe din cadrul ariilor naturale protejate de stat, prin lacunele cadrului instituțional, nivelul insuficient al calificării cadrelor și al responsabilității autorităților locale. Toți acești factori pot avea un impact negativ de mari proporții asupra conservării biodiversității pe întreg teritoriul țării.

Nucleul ariilor naturale protejate de stat îl constituie rezervațiile peisagistice (51,5%) și cele științifice (29,4%). Este semnificativ faptul că 89,5% (59495 ha) din suprafața totală a acestor arii sînt amplasate în sectorul silvic, alcătuind 18,8% din suprafața totală a fondului forestier național. Cu toate acestea, regimul de arii protejate este respectat, parțial, doar în rezervațiile științifice, unde pădurile ocupă o suprafață de 18028 ha (5,0% din suprafața totală acoperită cu păduri). Analiza reprezentativității principalelor comunități forestiere în rezervațiile științifice relevă faptul că gorunetele și stejăretele nu sînt protejate eficient, constituind mai puțin de 10 % din suprafața totală a comunităților forestiere respective.

Principalele unități de landșaft ale ariilor naturale protejate de stat sînt: codrii (38,1%), podișurile de silvostepă (24,2%), stepele și luncile (28,6%).

Ca urmare a acțiunilor întreprinse în ultimii ani în vederea conservării biodiversității, a sporit considerabil numărul speciilor de plante și animale protejate de stat. Astfel, în prezent sînt luate sub protecția statului 269 specii de plante și 215 specii de animale.

Rețeaua ecologică națională

Dezechilibrul ecologic, actuala situație social-economică, modul intensiv și extensiv de exploatare a resurselor naturale și a întregului spațiu vital național impun stringența elaborării și creării rețelei ecologice naționale.

Concepția creării rețelei ecologice naționale a fost inițiată în anul 1991 prin elaborarea Schemei Teritoriale Complexe de Protecție a Naturii în Republica Moldova și include următoarele elemente principale: ariile naturale reprezentative pentru structura biosferei (nucleul), coridoarele ecologice de migrație și de dispersie, "țesăturile ecologice" reorganizate (agrocenozele) și zonele-tampon.

Elemente ale nucleului sînt, de fapt, ariile naturale protejate de stat, sectoarele compacte reprezentative și cu un înalt potențial vital din ecosistemele naturale forestiere, de stepă, de luncă, acvatice și palustre.

În asigurarea stabilității tuturor elementelor rețelei ecologice naționale, un rol important revine "țesăturilor ecologice" de completare a agrocenzozelor, care prevăd sporirea eterogenității agrolandșafturilor (prin includerea în componența lor a diferitelor tipuri de oaze biocenotice), precum și crearea unei rețele de fîșii forestiere care să asigure atît conexiunea ecosistemelor naturale, cît și

protecția agrofitecenozelor.

Schema Teritorială Complexă de Protecție a Naturii în Republica Moldova cuprinde 11113 km² (33% din teritoriul național), inclusiv 207 mii ha de păduri existente, dintre care 176 mii ha în zona de silvostepă și 31 mii ha în zona de stepă. Pentru menținerea unui echilibru dinamic și pentru conservarea biodiversității, este necesară, în primul rând, extinderea suprafețelor împădurite din cadrul rețelei ecologice naționale până la 290 mii ha, inclusiv în zonele de silvostepă - până la 240 mii ha, iar în zonele de stepă - până la 50 mii ha.

Componentele de importanță globală ale rețelei ecologice naționale sînt zonele umede: zona de revărsare a Prutului în delta Dunării (rezervația biosferei "Delta Dunării") și zona de revărsare a Nistrului în Marea Neagră (rezervația biosferei "Nistrul Inferior"), care servesc ca habitate pentru multe specii de păsări de apă migratoare în direcțiile sud-nord și est-vest.

Componentele de importanță europeană ale rețelei ecologice naționale sînt: bălțile din cursul superior și mediu al Nistrului și al Prutului, rezervațiile științifice "Codru", "Plaiul Fagului", "Pădurea Domnească", "Prutul de Jos" și "Iagorlîc".

Componentele de importanță națională ale rețelei ecologice naționale sînt: bălțile din luncile râurilor Răut, Bîc, Botna și din luncile altor afluenți ai Nistrului și Prutului, rezervațiile naturale și sectoarele reprezentative de landșaft, lacurile și bazinele mari de apă, zonele de recreare, perdelele forestiere de protecție și oazele biocenotice din ecosistemele agricole.

În perioada de trecere la economia de piață, unele elemente ale concepției rețelei ecologice naționale se cer a fi revizuite.

Responsabilă de crearea și funcționarea rețelei ecologice naționale a Republicii Moldova este autoritatea centrală de stat pentru mediu.

B. Conservarea biodiversității în afara habitatelor naturale (ex situ).

Colecțiile de muzeu Conservarea *ex situ* este o metodă eficientă de păstrare a biodiversității, ea avînd drept obiect genofondul acumulat în colecțiile de plante, de animale și de microorganisme, întreținute în instituțiile de cercetare, în grădinile botanice și zoologice, în băncile de gene, în muzee etc. Colecțiile de plante includ circa 14 mii de specii (70 mii de soiuri, hibridi, linii și forme locale), iar colecțiile de animale - circa 230 de specii și rase. Colecțiile de microorganisme sînt constituite din diferite specii de bacterii, ciuperci și alge, întrunind circa 500 de taxoni. Ierbarul Național cuprinde circa 320 mii de mostre de plante din flora contemporană, colecțiile zoologice - 182 de specii de păsări și circa 4700 specii de insecte, colecțiile de plante fosile - circa 270 de specii, iar cele de animale fosile - circa 1500 de mostre. Din cauza finanțării insuficiente, această bogăție națională poate fi pierdută pentru totdeauna.

C. Valorificarea resurselor biologice

În Republica Moldova resursele biologice naturale (forestiere, acvatice, de pajști etc.) sînt limitate ca urmare a faptului că un timp îndelungat au fost utilizate nerațional. În prezent, activitățile ce țin de valorificarea resurselor naturale se desfășoară sub egida Ministerului Ecologiei și Resurselor Naturale, fapt ce deschide perspectiva redresării situației.

Pădurile din țară au o productivitate medie. Volumul total al masei lemnoase din fondul forestier constituie 35,14 milioane m³, fiecărui locuitor al țării revenindu-i cîte 8,1 m³. Volumul masei lemnoase recoltate anual constituie circa 370 mii m³. Cele mai productive sînt arboreturile de plop (310 m³/ha), iar cele mai puțin productive - arboreturile de salcîm (132 m³/ha). Tăierile ilicite anuale constituie 7-8 mii m³.

În scopul sporirii resurselor forestiere accesorii, au fost create plantații de arbori și arbuști fructiferi și de pomușoare (scoruș, cătină albă, corn, nuc, alun, măceș, păducel etc.). De pe aceste plantații se recoltează în medie pe an circa 300 tone de fructe și pomușoare.

Fondul cinegetic se extinde pe o suprafață de 2800 mii ha. Potențialul cinegetic al acestor suprafețe este destul de restrîns, el fiind în stare să asigure cu hrană naturală doar circa 2 mii de cerbi, 10 mii de căprioare, 5 mii de mistreți, 180 mii de iepuri de cîmp, 180 mii de fazani și 100 mii de potîrnichi. În ultimii ani a fost interzis vînatul la cerbi, căprioare și mistreți. Cu toate acestea, numărul cerbilor s-a redus de circa 10 ori, al căprioarelor și mistreților - de 5-6 ori, al iepurilor de cîmp - de 2-3 ori (în primul

rînd, din cauza braconajului).

A scăzut substanțial și productivitatea piscicolă ca urmare a braconajului, a necoordonării cotelor de pescuit între Republica Moldova și statele vecine - România și Ucraina, precum și ca urmare a schimbărilor negative din cadrul biocenozelor rîurilor, mai cu seamă al biocenozei Nistrului.

3. Premisele conservării biodiversității

A. Aspectele legislative și instituționale

În prezent Republica Moldova dispune de o bază legislativă nouă în domeniul protecției mediului. Au fost adoptate legi adecvate trecerii la economia de piață, care reglementează majoritatea aspectelor valorificării, conservării și regenerării resurselor biologice. Unele legi adoptate vizează direct aspectele biodiversității, altele au un caracter mai general, reglementînd diferite probleme ale mediului. Legile referitoare la biodiversitate includ aproape toate compartimentele și mecanismele necesare promovării lor.

Legislația în vigoare are și unele lacune, care se cer a fi înlăturate. În acest sens, se impune elaborarea unei legi speciale care ar stabili statutul rețelei ecologice naționale, precum și modificarea și completarea unor legi de specialitate. Este în detrimentul cauzei lipsa actelor normative orientate spre conservarea și menținerea fondului genetic al speciilor din flora spontană, spre reglementarea relațiilor în domeniul biotehnologiilor și al utilizării organismelor modificate genetic. Nu este reglementat, nici prin legi, nici prin alte acte normative, mecanismul economic al percepției plății pentru colectarea speciilor din flora spontană și din fauna sălbatică. Imperativele conservării biodiversității sînt foarte puțin statuate în legislația de specialitate și, în primul rînd, în cea economică. Lasă mult de dorit reglementarea modului de valorificare a regnului vegetal, rămîne imperfect cadrul normativ privind reglementarea zonelor umede și precizarea mecanismului de ținere a cadastrului lumii animale.

Activitățile de conservare a biodiversității sînt executate de: Ministerul Ecologiei și Resurselor Naturale (subdiviziunile de bază: Inspectoratul Ecologic de Stat, Serviciul Hidrometeorologic de Stat, Institutul de Ecologie și Geografie, agențiile ecologice și inspecțiile ecologice), Academia de Științe a Moldovei (subdiviziunile de bază: Grădina Botanică (institut), Institutul de Zoologie, Institutul de Genetică și Fiziologie a Plantelor, Institutul de Microbiologie și Biotehnologie, Centrul de Resurse Genetice Vegetale), Agenția pentru Silvicultură «Moldsilva», Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare, Ministerul Educației și Tineretului și Ministerul Sănătății.

Autoritățile locale sînt o verigă administrativă cu o mare influență asupra biodiversității, de care depinde în mare măsură promovarea Strategiei naționale și a Planului de acțiuni în domeniul conservării diversității biologice.

În Republica Moldova există circa 40 de organizații neguvernamentale care activează, în calitate de parteneri ai autorităților publice, la aplicarea măsurilor de protecție a mediului, inclusiv a măsurilor de conservare a biodiversității. Dezvoltarea rețelei de organizații neguvernamentale la nivel local, orientate spre conservarea biodiversității și educarea ecologică a populației, ar spori implicarea publicului larg, și mai ales a tineretului, în realizarea obiectivelor preconizate.

B. Valorificarea potențialului local

Pentru protecția eficientă a biodiversității și a habitatelor, o importanță deosebită are promovarea, la nivel local, a unei politici unice, cu antrenarea tuturor resurselor existente, inclusiv a cadrului instituțional, a sectorului neguvernamental, a resurselor umane și financiare.

Promovarea politicii de conservare a biodiversității la nivel local va include respectarea standardelor și a normativelor calității mediului, reducerea nivelului de poluare a acestuia de către agenții economici, eficientizarea procesului de producție prin implementarea tehnologiilor inofensive pentru mediu și înfăptuirea unor acțiuni care nu necesită o finanțare suplimentară, încurajarea și antrenarea producătorilor în acțiuni de restabilire a mediului și de protecție a habitatelor, educarea ecologică a populației, asigurarea accesului publicului larg la informațiile referitoare la conservarea biodiversității și asigurarea participării acestuia la luarea de decizii în domeniu. Realizarea programelor speciale privind

crearea rețelei ecologice naționale, extinderea fișiiilor de protecție, protejarea zonelor umede și a zonelor de protecție a râurilor, minimalizarea impactului negativ cauzat de activitățile economice și de alte acțiuni de acest fel devin sarcina primordială a secțiilor pentru protecția mediului și gestiunea resurselor naturale ale consiliilor județene. În domeniul aplicării mecanismelor economice sînt prioritare elaborarea și implementarea stimulenților economici, a taxelor diferențiate și a tehnologiilor nonpoluante.

C. Integrarea cerințelor conservării biodiversității în politicile sectoriale

În etapa realizării, în legătură cu tranziția la economia de piață, a reformelor profunde în toate domeniile social-economice, o importanță primordială are integrarea în concepția reformei economice și în politicile sectoriale a cerințelor privind protecția mediului. Aceste cerințe constituie o parte componentă a strategiilor de dezvoltare social-economică și a unor documente naționale de mediu, cum ar fi:

Orientările strategice de dezvoltare social-economică a Republicii Moldova pînă în anul 2005;

Programele de activitate ale Guvernului: "Legalitate, consolidare și reforme - întru bunăstarea națiunii" (1999), "Renașterea economiei - renașterea țării" (2001);

Concepția protecției mediului în Republica Moldova (1995);

Programul Național Strategic de Acțiuni în Domeniul Protecției Mediului Înconjurător pînă în anul 2020 (1995);

Planul Național de Acțiuni în domeniul Protecției Mediului pentru anii 1996-1998 (1996).

Sectoarele principale ale economiei naționale care au un impact puternic asupra biodiversității sînt: agricultura, silvicultura, complexul energetic și transportul. Principiul de conservare a biodiversității devine treptat o parte integrantă a politicilor sectoriale. Coordonarea activităților din diferite sectoare ale economiei și elaborarea programelor de specialitate, care au drept obiectiv restabilirea resurselor biologice, devin priorități ale strategiilor naționale.

D. Cercetarea și monitorizarea biodiversității.

Fondul genetic și securitatea biologică

Problemele ce țin de cercetarea și monitorizarea biodiversității, de fondul genetic și securitatea biologică au fost abordate în diverse programe tehnico-științifice, însă nivelul derulării acestora și al interpretării rezultatelor obținute lasă de dorit.

Cercetările în domeniul biodiversității

Academia de Științe a Moldovei, Universitatea de Stat din Moldova, Universitatea Agrară de Stat din Moldova, Universitatea de Stat din Tiraspol cu sediul la Chișinău și instituțiile de cercetări științifice de profil efectuează cercetări ce țin de valorificarea și protecția florei și faunei, de introducerea noilor taxoni și crearea colecțiilor de plante, animale și microorganisme.

Rezultatele de bază ale diferitelor programe de cercetare a biodiversității au fost publicate de Academia de Științe a Moldovei și de alte instituții. Prima ediție a Cărții Roșii a Republicii Moldova a apărut în 1978, iar a doua este în curs de apariție.

Structura ecosistemelor a fost studiată în mod minuțios doar în rezervația științifică "Codru" și în bazinele Nistrului și Prutului. Ecosistemele rezervațiilor științifice "Plaiul Fagului", "Pădurea Domnească", ale bazinelor râurilor Ialpug și Cogîlnic, ale lacului Beleu și ale altor zone umede sînt studiate insuficient. Cercetările silvice efectuate au permis de a evidenția și a evalua tipurile de pădure, de a elabora diferite tehnologii de gospodărire a acestora.

Actualmente, majoritatea instituțiilor de cercetări științifice se află într-o situație financiară foarte dificilă, volumul lucrărilor de cercetare fiind redus substanțial. Capacitățile instituțiilor de a cerceta componentele biodiversității sînt insuficiente. Instituțiile de cercetări științifice, laboratoarele și grupurile de creație se destramă vertiginos. Colecțiile naționale de plante, de animale și de microorganisme se distrug. Lipsesc cu desăvîrșire programele de cercetare complexă a biodiversității. Sînt necesare măsuri stringente de stopare a acestui proces periculos pentru securitatea biologică a țării.

Monitorizarea biodiversității

Biodiversitatea Republicii Moldova nu este monitorizată integral. Instituțiile Academiei de Științe a Moldovei și cele de învățămînt superior efectuează anumite cercetări în domeniul vegetației spontane și

al faunei sălbatice, dar aceste activități de cercetare sînt restrînse și sporadice, deoarece le lipsește suportul financiar adecvat. Agenția pentru Silvicultură «Moldsilva» efectuează doar parțial monitoringul silvic. Specialiștii rezervațiilor științifice, în colaborare cu organizațiile științifice, desfășoară și ei anumite lucrări de monitorizare a biodiversității, însă toate aceste acțiuni nu corespund cerințelor unui monitoring integrat și eficient. Totodată, metodologia monitoringului rămîne o problemă științifică în lumea întreagă.

Fondul genetic și securitatea biologică

Conservarea varietății genetice ca parte integrantă a biodiversității se efectuează pe 2 căi: in situ și ex situ. Deși cea mai mare parte a fondului genetic al speciilor de plante spontane și animale sălbatice este concentrată în ariile naturale protejate, rolul acestora în conservarea varietății de specii nu este apreciat. Investigațiile efectuate au scos la iveală posibilitatea valorificării din flora spontană a circa 150 specii de plante aromatice, 200 specii de plante medicinale, 80 specii de plante furajere, au stabilit că 43 specii reprezintă strămoșii apropiați ai plantelor cultivate în țară.

Conservarea resurselor genetice ale plantelor de cultură și ale animalelor domestice este obiectivul instituțiilor de profil (colecții de specii, soiuri, hibridi, linii, forme, rase etc.).

Multe forme locale de plante agricole se cultivă în gospodăriile individuale. Se acordă prioritate cultivării formelor autohtone de fasole, porumb, floarea-soarelui, viță de vie și pomi fructiferi, care au o rezistență sporită la factorii negativi biotici și abiotici. În majoritatea cazurilor, însă, acest proces de conservare este pasiv, din care cauză o mare parte a genofondului local se pierde. În același mod are loc și conservarea animalelor domestice. Fondul genetic diminuează vertiginos și sînt necesare măsuri de stopare a acestui proces.

Aplicarea biotehnologiilor și a ingineriei genice în Republica Moldova este abia la început de cale. Unele procedee biotehnologice se aplică în agricultură, în medicină și în protecția mediului (producerea proteinei alimentare și furajere, a vitaminelor, a substanțelor biologice active, multiplicarea speciilor rare etc.). O importanță excepțională în acest domeniu o are asigurarea permanentă a responsabilității, a prudenței și a transparenței în utilizarea produselor obținute pe calea modificării genetice.

Asigurarea securității biologice a țării impune efectuarea următoarelor acțiuni urgente:

- a) crearea cadrului legislativ și instituțional respectiv;
- b) semnarea Protocolului de la Cartagena cu privire la securitatea biologică din cadrul Convenției privind diversitatea biologică;
- c) instruirea cadrelor și crearea unui laborator pentru verificarea organismelor modificate genetic;
- d) elaborarea unor programe speciale de informare a populației în privința organismelor modificate genetic.

E. Schimbul de informații, educarea ecologică a populației și instruirea cadrelor

Schimbul de informații și sistemul existent de educare a populației și de instruire a cadrelor în domeniul conservării biodiversității asigură doar parțial necesitățile acestei sfere. S-a înregistrat un deficit de cadre în domeniul silviculturii, ecologiei și protecției mediului, monitoringului biologic etc.

Schimbul de informații

Majoritatea instituțiilor care activează în domeniul cercetării și protecției biodiversității dispun de biblioteci științifice cu o bogată literatură de specialitate. Edițiile științifice și de popularizare în care sînt descrise flora, fauna și obiectele naturii Republicii Moldova au servit drept surse importante în procesul de educare ecologică a populației. Actualmente, însă, schimbul de informații, atît între instituțiile de resort din țară, cît și cu centrele de profil din alte țări, lasă de dorit. Este necesar de a încuraja editarea literaturii care ar contribui la sensibilizarea adecvată a publicului larg în problemele protecției diversității biologice și peisagistice, crearea bazelor de date informaționale, intensificarea schimbului de informații și lărgirea accesului la ea, precum și coordonarea activităților în domeniul respectiv.

Educarea populației și instruirea cadrelor

Programele educaționale vizînd protecția diversității biologice și peisagistice sînt incluse în diferite cursuri preuniversitare din cadrul mai multor discipline de studiu (botanica, zoologia, biologia generală, geografia etc.). În afară de aceasta, anual au loc olimpiade de ecologie, biologie și chimie, sînt

organizate școli de vară pentru clasele liceale, unde, în condiții de câmp, se desfășoară seminare și lecții consacrate biodiversității. Unele organizații neguvernamentale organizează expediții ecologice, antrenând în ele tineretul pasionat de ocrotirea naturii.

Pregătirea cadrelor de calificare superioară în domeniu se efectuează în instituțiile de învățământ superior și anume: Universitatea de Stat din Moldova, Universitatea de Stat din Tiraspol cu sediul la Chișinău, Universitatea Agrară de Stat din Moldova, Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie "N. Testemițanu", Universitatea Tehnică a Moldovei, Institutul de Științe Reale de pe lângă Universitatea de Stat din Moldova. În aceste instituții sînt ținute cursurile respective de profil.

În fiecare an sînt pregătite contingentele planificate de specialiști în următoarele domenii: biologie - 134, pedologie - 17, geografie - 117, ecologie - 30, protecția apelor - 24, dreptul ecologic - 13, silvicultură - 15, piscicultură - 12.

Actualmente se impun, însă, ameliorarea calității instruirii și lărgirea spectrului programelor de studiu (mai ales, a celor ce prevăd lucrări practice), modernizarea bazei experimentale a laboratoarelor universitare, folosirea pe larg a rețelei informaționale în procesul didactic etc. Astăzi și procesul educațional este afectat de criza financiară, de lipsa dotărilor tehnice și științifice.

A devenit stringentă necesitatea organizării unor cursuri speciale în domeniul ecologiei și protecției mediului pentru personalul din organele de drept și din sfera businessului.

Ministerul Ecologiei și Resurselor Naturale, în cooperare cu anumite organisme internaționale (Banca Mondială, Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare, Programul TACIS), organizează cursuri și seminare de instruire a cadrelor în diferite domenii ale protecției mediului și biodiversității.

Organismele internaționale menționate acordă savanților și organizațiilor neguvernamentale granturi pentru conservarea biodiversității, elaborarea programelor de acțiuni la nivel local în vederea ameliorării stării mediului. Acțiunile respective vor contribui, de asemenea, la conștientizarea problemei de către publicul larg și la sporirea responsabilității autorităților administrației publice și a specialiștilor de profil.

F. Relațiile internaționale

O cooperare internațională eficientă în acțiunea de conservare a biodiversității reclamă încheierea de acorduri multilaterale între state, care ar prevedea principiile și direcțiile de bază ale cooperării, obiectivele și mijloacele de realizare a lor.

Republica Moldova a stabilit relații permanente în domeniul protecției mediului, inclusiv a biodiversității, cu organisme internaționale și cu organizații neguvernamentale și guvernamentale din diferite țări.

Activitatea de întreținere a relațiilor în domeniul conservării biodiversității și dezvoltării economice durabile se bazează pe următoarele mecanisme:

- a) aderarea la diferite tratate internaționale în domeniul conservării biodiversității;
- b) semnarea acordurilor bilaterale și multilaterale la nivel regional și internațional în domeniul conservării biodiversității;
- c) stabilirea de raporturi permanente cu organismele regionale și internaționale în domeniul protecției mediului;
- d) elaborarea și promovarea proiectelor și programelor ecologice regionale și internaționale.

Republica Moldova a ratificat și a aderat la un șir de convenții și acorduri internaționale, cum ar fi: Convenția asupra zonelor umede de importanță internațională în special ca habitat al păsărilor acvatice (Ramsar, 1971); Convenția privind comerțul internațional cu specii sălbatice de faună și floră pe cale de dispariție (Washington, 1973); Convenția privind conservarea vieții sălbatice și a habitatelor naturale din Europa (Berna, 1979); Convenția privind conservarea speciilor migratoare de animale sălbatice (Bonn, 1979); Convenția privind diversitatea biologică (Rio de Janeiro, 1992); Acordul privind conservarea liliecilor în Europa (Londra, 1991); Acordul asupra conservării păsărilor de apă migratoare african-eurasiatice (Haga, 1995).

Se studiază documentele respective în vederea semnării Protocolului de la Cartagena al Convenției privind diversitatea biologică și a Protocolului de la Kyoto al Convenției-cadru a Națiunilor

Unite privind schimbarea climei.

O importanță deosebită pentru formularea politicii naționale în domeniul conservării biodiversității o au Strategia paneuropeană în domeniul diversității biologice și peisagistice (Sofia, 1995) și Carta Mondială a Naturii (New-York, 1982).

Colaborarea internațională a Republicii Moldova la nivel regional se bazează pe acordurile bilaterale în domeniul protecției mediului, semnate cu România, Ucraina și Belarus. Aceste acorduri prevăd crearea de grupuri de lucru comune în scopul coordonării activității în domeniul protecției mediului, inclusiv în cel de conservare a biodiversității în rezervațiile și coridoarele verzi transfrontaliere cu România și Ucraina.

Un eveniment important pentru Republica Moldova, ca participantă la colaborarea internațională în sfera protecției mediului, a fost semnarea Convenției privind cooperarea pentru protecția și utilizarea durabilă a fluviului Dunărea (Sofia, 1994). În decembrie 1994, miniștrii țărilor dunărene au semnat o declarație, prin care au aprobat obiectivele, prioritățile și strategiile incluse în Planul strategic de acțiuni pentru bazinul Dunării. În acest plan se pune un accent deosebit pe problemele conservării biodiversității. Republica Moldova a semnat Declarația pentru mediu și dezvoltare durabilă în Regiunea Carpatică și Bazinul Fluviului Dunărea (București, 2001).

Republica Moldova a stabilit relații de colaborare și a beneficiat de asistența tehnică a diferitelor organisme internaționale (Banca Mondială, Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare, Programul Națiunilor Unite pentru Mediu, Fondul Ecologic Global, Fondul Vietii Sălbatică, Comisia Economică a ONU pentru Europa, Uniunea Europeană, Consiliul Europei, Programul TACIS etc.) la realizarea unor activități ce țin de protecția mediului, inclusiv de conservarea biodiversității.

4. Factorii și problemele prioritare ale conservării biodiversității

A. Factorii cu impact asupra biodiversității

Biodiversitatea în Republica Moldova este afectată la toate nivelurile de următorii factori antropici:

- a) valorificarea extensivă a terenurilor ocupate cu vegetație naturală;
- b) utilizarea nerațională și intensivă a ecosistemelor naturale;
- c) defrișarea pădurilor de luncă, a fîșiilor forestiere de protecție a terenurilor agricole și a obiectelor industriale și urbane;
- d) desecarea biotopurilor zonelor umede și canalizarea râurilor mici;
- e) distrugerea integrității ecosistemelor naturale;
- f) poluarea ecosistemelor naturale și agricole.

Acești și alți factori au cauzat, pe parcursul ultimelor decenii, nu numai diminuarea biodiversității, dar și intensificarea succesiunilor secundare în ecosisteme, extinderea suprafețelor ocupate de specii sinantropice agresive și de fitocenoze secundare cu o componentă specifică redusă. Au luat amploare procesele de erodare intensivă a solurilor de pe pante, de salinizare a solurilor din luncile râurilor, de scădere a nivelului apelor freatice și de secare a multor râulețe. În zona de sud a țării secetele au o frecvență de 2-3 ani și consecințe extrem de dăunătoare la scară regională, atât asupra funcționalității ecosistemelor naturale, cât și asupra stării social-economice a zonei.

Poluarea ecosistemelor acvatice și palustre cu pesticide spălate din ecosistemele agricole adiacente, cu deșeuri industriale, cu dejecții de la complexe animale și de prelucrare, cu ape reziduale comunale a cauzat nu numai distrugerea unor specii de microorganisme, de plante inferioare și superioare, de animale nevertebrate și vertebrate, dar și intensificarea proceselor de eutrofizare a apei, de dereglare a funcționalității ei și a echilibrului ecologic. Deși în ultimii ani intensitatea poluării a diminuat, această problemă rămîne a fi destul de acută.

Pășunatul intensiv și nereglementat în ecosistemele naturale a provocat degradarea acestora prin afectarea structurii biocenotice și trofodinamice și distrugerea biotopurilor, conducînd la intensificarea proceselor de diminuare a efectivului de taxoni ai biodiversității - atât floristici, cât și faunistici. Resursele genetice ale multor plante autohtone au fost pierdute definitiv.

Biodiversitatea a fost afectată și ca rezultat al exploatării resurselor minerale (extragerea nisipului,

prundișului, argilei, diatomitelor). Suprafața terenurilor ocupate de cariere și mine constituie 3024 ha, dintre care 1288 ha sînt în stare de exploatare, iar 875 ha sînt deja epuizate și necesită o recultivare.

Ca urmare a impactului antropic, ecosistemele forestiere, de stepă, de luncă, cele acvatiche și palustre au fost fragmentate și în mare măsură deteriorate, ajungînd la o diversitate populațională, specifică și biocenotică diminuată, la o stabilitate redusă.

Diminuarea biodiversității și a calității mediului a avut loc din cauza faptului că persoanele responsabile și populația au un nivel scăzut de cunoștințe ecologice, că nu există o politică eficientă, concepții și programe de valorificare și gestionare durabilă a resurselor naturale.

Deși în ultimii ani s-au întreprins unele măsuri de conservare a biodiversității, criza economică nu a permis de a stopa degradarea ei la nivel național. Totuși, transformările social-economice profunde au impus formularea unor politici și strategii ecologice care vor facilita pe viitor redresarea situației în sfera protecției mediului în general și în cea a conservării biodiversității în special. Tărăgănarea realizării strategiei în acest domeniu va genera, însă, unele procese social-economice ce vor accelera degradarea biodiversității.

B. Evaluarea problemelor ce țin de domeniul conservării biodiversității

Evaluarea problemelor ce țin de conservarea biodiversității a fost efectuată prin prisma abordării ecosistemice și analizei stringenței și complexității lor. Problemele evaluate au fost sistematizate din punctul de vedere al modului de conservare a biodiversității (*in situ*, *ex situ*) și al nivelului de acțiune (geosistemic, ecosistemic etc.). Principalul criteriu al evaluării este gradul de diminuare a biodiversității.

Evaluarea situației privind conservarea biodiversității și a tendințelor ei evolutive a evidențiat următoarele probleme prioritare:

- a) perturbarea echilibrului geocologic general al landșafturilor;
- b) degradarea continuă a ecosistemelor naturale;
- c) reducerea diversității specifice și sărăcirea biocenozelor;
- d) degradarea fondului genetic al florei spontane și al animalelor sălbatice, al plantelor de cultură și al șeptelului;
- e) distrugerea căilor de migrație a animalelor sălbatice și de dispersie a plantelor din flora spontană;
- f) nivelul nesatisfăcător al educației ecologice.

II. STRATEGIA CONSERVĂRII BIODIVERSITĂȚII

1. Scopul strategiei

Scopul principal al strategiei conservării biodiversității este conservarea, reabilitarea, reconstrucția și folosirea rațională a diversității biologice și peisagistice.

Scopurile particulare ale strategiei conservării biodiversității sînt:

- a) conservarea *in situ* a biodiversității;
- b) identificarea și evaluarea socio-economică a resurselor biologice și valorificarea lor durabilă;
- c) conservarea *ex situ* a biodiversității;
- d) restabilirea și menținerea fondului genetic, asigurarea securității biologice a țării.

2. Obiectivele strategiei

Strategia conservării biodiversității prevede realizarea unui complex de obiective, dintre care principalele sînt:

- a) evaluarea specificului biodiversității, recunoașterea acesteia ca valoare fundamentală a Republicii Moldova și conservarea ei;
- b) evidențierea și eliminarea pericolelor de origine antropică ce amenință integritatea ecosistemelor și conservarea speciilor;
- c) determinarea condițiilor optime pentru restabilirea mediului prin conservarea biodiversității;
- d) perfectarea metodelor de evaluare a stării biodiversității și de monitorizare a ei;

e) perfecționarea cadrului legislativ privind valorificarea și conservarea resurselor biologice, obținerea unui beneficiu social-economic echilibrat prin folosirea rațională a resurselor biologice la nivel local, național și regional;

f) perfecționarea sistemului de management al activităților în domeniul conservării biodiversității;

g) informarea și educarea ecologică a populației, atragerea acesteia în luarea de decizii în domeniul conservării și folosirii raționale a biodiversității.

Obiectivele strategiei pot fi realizate prin acțiuni consecvente și bine orientate, stabilindu-se termenele și volumul de finanțare.

O mare importanță în atingerea acestor obiective o are asigurarea conservării și folosirii raționale a biodiversității. Un rol deosebit în acest domeniu aparține cadrului legislativ și celui instituțional existent.

Reducerea pericolului impactului antropic depinde atât de activitatea deținătorilor de terenuri, cât și de modul în care populația și autoritățile administrației publice vor respecta legislația ecologică în vigoare. Cadrul legislativ și principiile educației ecologice a populației trebuie să prevadă folosirea rațională a resurselor vegetale și animale, care sînt surse inestimabile ale fondului genetic și constituie parte integrantă a patrimoniului național.

Una din problemele care reclamă o soluționare urgentă este perfecționarea managementului resurselor naturale. Normativele și volumul de retragere din natură a componentelor biodiversității trebuie să se bazeze pe elaborările și recomandările instituțiilor științifice, pe datele monitoringului acestor componente, precum și pe prevederile convențiilor și acordurilor internaționale.

3. Direcțiile principale de activitate în domeniul conservării biodiversității

Starea actuală a ecosistemelor naturale și tendințele evoluției lor impun efectuarea următorului complex de acțiuni prioritare:

a) perfecționarea bazelor științifice de conservare a biodiversității;

b) managementul adecvat al ariilor naturale protejate de stat și extinderea suprafețelor acestora; luarea sub protecție a speciilor de plante și animale aflate pe cale de dispariție;

c) restabilirea structural-funcțională a ecosistemelor degradate;

d) crearea rețelei ecologice naționale ca bază pentru stabilizarea landșafturilor, ecosistemelor și pentru conservarea biodiversității;

e) reducerea impactului negativ al activității umane asupra ecosistemelor și biodiversității;

f) integrarea prescripțiilor protecției mediului în politica sectorială;

g) perfecționarea cadrului legislativ și instituțional și a managementului conservării biodiversității;

h) informarea și educarea ecologică a populației, atragerea acesteia la luarea de decizii în domeniul conservării și folosirii raționale a biodiversității.

4. Componentele strategiei

Obiectivele prioritare privind conservarea biodiversității au servit ca bază pentru elaborarea sistemului de componente (activități) ale strategiei.

A. Conservarea in situ a biodiversității

1) la nivel geosistemic:

G₁ - menținerea echilibrului geoecologic general al landșafturilor prin crearea rețelei ecologice naționale;

G₂ - evitarea degradării continue a structurii landșafturilor pe cumpenele de apă, pe pante și în lunci prin administrarea rațională a ariilor naturale și regenerarea celor afectate;

G₃ - diminuarea eutrofizării apelor prin reducerea poluării chimice și a eroziunii solurilor, prin crearea zonelor verzi de protecție și intensificarea controlului asupra surselor de poluare;

G₄ - prevenirea degradării ariilor naturale protejate de stat prin optimizarea potențialului instituțional, întărirea controlului și îmbunătățirea administrării acestor arii;

G₅ - evitarea degradării continue a localităților urbane și rurale prin menținerea și extinderea spațiilor verzi;

2) la nivel ecosistemic:

E₁ - stoparea procesului de degradare a ecosistemelor forestiere prin folosirea lor rațională, prin ameliorarea structurii pădurilor și menținerea structurii lor optimale în concordanță cu condițiile staționale, prin împădurirea terenurilor afectate de alunecări și a celor erodate, prin asigurarea integrității fondului forestier și crearea carcasei forestiere;

E₂ - evitarea degradării ecosistemelor naturale de stepă și de luncă prin optimizarea structurii suprafețelor utilizate, prin reglementarea impactului antropic, prin restabilirea comunităților ierboase, a pădurilor de luncă și a zăvoaielor;

E₃ - ameliorarea regimului sistemelor acvatice de bază, reglementarea folosirii ecosistemelor acvatice și a zonelor umede prin diminuarea impactului antropic și evitarea schimbării condițiilor hidrologice, prin restabilirea și conservarea locurilor de depunere a icrelor de pești, raci, amfibieni, de cuibărire a păsărilor acvatice;

E₄ - prevenirea degradării ecosistemelor petrofite prin reglementarea folosirii acestora, diminuarea impactului antropic și restabilirea biodiversității;

E₅ - prevenirea distrugerii ecosistemelor agricole prin păstrarea oazelor de vegetație naturală, prin crearea unei rețele de arii naturale interagroeco-sistemice;

E₆ - evitarea diminuării biodiversității în ecosistemele urbane prin prevenirea degradării spațiilor verzi, prin restabilirea și optimizarea biodiversității acestora;

3) la nivel de specii:

S₁ - menținerea diversității speciilor prin desfășurarea unui program special de conservare a taxonilor periclitați și vulnerabili de importanță națională și internațională;

S₂ - prevenirea reducerii în continuare a numărului de specii și a efectivului de populații din biocenozele naturale;

S₃ - evitarea fragmentării habitatelor și restabilirea coridoarelor de migrație a animalelor și de dispersie a plantelor, precum și evitarea schimbării modului lor de viață;

S₄ - protejarea speciilor autohtone prin prevenirea răspândirii speciilor adventive și invazive;

S₅ - restabilirea potențialului productiv al principalelor specii forestiere, sporirea potențialului forestier nelemnos și asigurarea folosirii lui raționale;

S₆ - protejarea și restabilirea resurselor cinegetice și piscicole prin optimizarea efectivului și structurii populațiilor;

4) la nivel genetic:

V₁ - evitarea degradării populațiilor de specii floristice și faunistice din ecosistemele naturale principale prin amplificarea măsurilor de conservare la nivel de stat, prin continuarea lucrărilor de cercetare și de monitorizare a acestor populații;

V₂ - evitarea degradării fondului genetic al taxonilor autohtoni și al celor alohtoni prin menținerea reproducerii lor;

V₃ - conservarea biodiversității prin valorificarea tradițiilor etno-culturale.

B. Conservarea ex situ a biodiversității

Ex₁ - prevenirea reducerii taxonilor cultivați *ex situ* (plante, ciuperci, animale) prin eficientizarea protecției lor, prin perfecționarea și amplificarea activității instituțiilor de ameliorare, prin menținerea colecțiilor botanice și zoologice, prin crearea bazelor de date respective;

Ex₂ - prevenirea degradării ulterioare a taxonilor de importanță internațională necaracteristici Republicii Moldova prin elaborarea și aplicarea metodelor eficiente de multiplicare și reproducere *ex situ* (grădini botanice, grădini zoologice, centre biotehnologice etc.);

Ex₃ - elaborarea mecanismului economic de conservare *ex situ* a biodiversității;

Ex₄ - elaborarea programelor complexe de cercetare și conservare *ex situ* a biodiversității, coordonarea activităților în acest domeniu prin crearea unui centru genetic și a unor bănci de gene;

Ex₅ - asigurarea controlului fitopatologic și veterinar al organismelor modificate genetic.

5. Principiile de conservare a biodiversității

Conservarea biodiversității necesită atât folosirea rațională a resurselor biologice și implementarea politicii de dezvoltare durabilă în managementul ecosistemelor, cât și luarea sub protecția statului a celor mai reprezentative sau unicele obiecte ale naturii. În acest scop au fost acceptate principiile generale și specifice de conservare a biodiversității, recunoscute în majoritatea țărilor. A. Principiile generale

Principiile generale ale conservării biodiversității sînt:

egalitatea generațiilor - generațiile viitoare, la fel ca generația actuală, au dreptul la un mediu favorabil și la diversitatea biologică și landsaftică;

egalitatea ecologică - toți oamenii și toate națiunile au drepturi egale la un mediu natural sănătos și la resurse naturale;

obligațiile statului - conservarea biodiversității, de rînd cu prosperarea economică a țării, este o datorie și o preocupare permanentă a statului;

accesul populației la informație și la luarea de decizii - participarea activă a populației la realizarea măsurilor de conservare a biodiversității se asigură prin intermediul informării adecvate.

B. Principiile specifice

Principiile specifice ale conservării biodiversității sînt:

prudență - orice decizie care poate avea un impact asupra biodiversității se va lua cu maximă prudență, ținîndu-se cont de toate consecințele posibile;

precauție - în orice acțiune se va urmări scopul de a minimaliza eventualele efecte negative, chiar și în lipsa unor probe;

temeinicie - orice decizie cu impact asupra biodiversității trebuie să aibă motivații științifice serioase;

înlocuire - orice activitate, metodă sau material care poate afecta biodiversitatea se va înlocui cu altele mai puțin periculoase;

schimbare a dislocării - orice activitate care pune în pericol biodiversitatea se va transfera în locuri mai puțin valoroase din punct de vedere biologic, în cazul cînd nu există nici o posibilitate de a o înlocui ori neutraliza;

integralitate - conservarea biodiversității se va baza pe abordarea ecosistemică, pe analiza și evaluarea habitatelor și a relațiilor dintre specii;

prioritate in situ - conservarea in situ a tuturor speciilor va fi dominantă, conservarea ex situ fiind considerată suplimentară;

regionalizare - asumarea întregii responsabilități pentru conservarea biodiversității pe un anumit teritoriu al regiunii, chiar și în cazul unui obiect biologic ce se extinde concomitent și în alte țări. Principiul în cauză se aplică și anumitor regiuni ale țării;

competitivitate - asigurarea și aplicarea tehnologiilor moderne cu impact negativ minim asupra biodiversității;

despăgubire - persoanele fizice și persoanele juridice compensează dauna cauzată mediului și biodiversității.

6. Termenele de realizare a strategiei

Majoritatea componentelor strategiei la nivel geosistemic necesită o perioadă îndelungată de implementare (peste 10 ani). În cele mai dese cazuri, componentele strategiei la nivel ecosistemic se realizează într-o perioadă medie (de la 5 la 10 ani), iar cele ce țin de protecția speciilor, de conservarea fondului genetic și de metodele *ex situ* de conservare - într-o perioadă scurtă (mai puțin de 5 ani).

III. PLANUL DE ACȚIUNI ÎN DOMENIUL CONSERVĂRII DIVERSITĂȚII BIOLOGICE

Planul de acțiuni în domeniul conservării diversității biologice este întocmit conform metodologiei aplicate în Strategia paneuropeană în domeniul diversității biologice și peisagistice și cuprinde activități generale privind mecanismele, pîrghiile și acțiunile în plan sectorial de conservare a biodiversității la

diferite niveluri.

Fiecare complex de acțiuni include activități ce țin de perfecționarea politicilor, legislației și cadrului instituțional, de planificarea teritorială, de conservarea biodiversității, de cercetări și monitoring, de informarea, instruirea și educarea populației, stabilește termenele implementării, sursele potențiale de finanțare și responsabilii de implementare.

Pe parcurs, autoritatea centrală de stat pentru mediu poate iniția și alte acțiuni și programe în vederea realizării scopurilor prioritare ale strategiei.

1. Planul general de acțiuni în domeniul conservării biodiversității

Acțiunile		Perioada de implementare	Sursele de finanțare	Responsabilii de implementare
1		2	3	4
A. Perfecționarea politicilor, legislației și cadrului instituțional				
1.	Perfecționarea politicilor existente în scopul obținerii compatibilității acțiunilor de conservare a biodiversității și de folosire rațională a resurselor biologice	2001-2006	BS	MERN
1.1.	*Revizuirea concepțiilor și strategiilor existente, a planurilor și a politicilor cu privire la biodiversitate și la resursele biologice	2002-2004	BS, SI	MERN, AȘM
1.2.	Amendarea actelor normative în scopul obținerii compatibilității acțiunilor de conservare a biodiversității și de folosire rațională a resurselor biologice	2002-2004	BS, SI	MERN, AȘM
1.3.	Integrarea cerințelor privind conservarea biodiversității în politicile sectoriale	Permanent	BS, SI	MERN, AS, MAIA, AȘM
2.	Perfecționarea bazei legislative în scopul promovării Convenției cu privire la diversitatea biologică	2002-2006	BS, SI	MERN
2.1.	Identificarea lacunelor din legislația națională pornind de la cerințele Convenției privind diversitatea biologică. Elaborarea unui program de modificare a bazei legislative existente	2002-2003	BS, SI	MERN
2.2.	Elaborarea unui proiect de lege privind regnul vegetal și a regulamentului cadastrului regnului vegetal	2007-2009	BS	MERN, AȘM, MAIA, AS
2.3.	*Perfecționarea bazei normative în scopul conservării biodiversității și folosirii raționale a componentei ei	2002-2005	BS, SI	MERN, MAIA
3.	Dezvoltarea potențialului instituțional și uman în domeniul conservării biodiversității	2001-2010	BS, SI	MERN
3.1.	Crearea în cadrul Ministerului Ecologiei și Resurselor Naturale a unei unități instituționale operaționale de profil (oficiu sau agenție), responsabile de realizarea în teritoriu a planurilor de acțiuni privind conservarea și folosirea rațională a biodiversității	2001-2002	BS	MERN
3.2.	Consolidarea potențialului instituțiilor de cercetare, de monitoring și de management al biodiversității	2001-2010	BS, SI, FE	MERN, AȘM, MET
3.3.	Coordonarea activității instituțiilor de profil în scopul utilizării eficiente a capacităților existente	2002-2010	BS, SI, FE	MERN, AȘM, MET
3.4.	Menținerea și extinderea capacităților instituțiilor ce dețin colecții valoroase de plante, ierbare, mostre etc.	2002-2010	BS, SI, FE	MERN, MAIA, AȘM, AS
B. Cercetările și monitoringul				

1.	*Evaluarea necesității de a inventaria diferite componente ale biodiversității și elaborarea programelor pe termen lung de cercetare și de monitoring integrat	2002-2003	BS, SI, FE	MERN, MET, AȘM, ONG
2.	Efectuarea cercetărilor în vederea studierii impactului schimbării climei asupra biodiversității	Permanent	BS, SI, FE	AȘM, MERN
3.	Efectuarea studiilor de fezabilitate asupra proiectelor de reabilitare și de reconstrucție a unor ecosisteme puternic degradate (stepă, luncile râurilor mici)	2002-2003	BS, SI, FE	MERN, AȘM, MET, ONG
4.	Întocmirea registrului automatizat al habitatelor naturale faunistice și floristice valoroase	2008-2010	SI, FE	AȘM, MERN
5.	Elaborarea unui subprogram de monitoring biologic, asigurarea metodică și științifică a acestuia. Constituirea grupurilor de lucru și automatizarea procesului de colectare și analiză a datelor	2007-2010	BS, SI	AȘM, ONG
6.	Cartografierea unităților biogeografice (scara 1:200000). Elaborarea hărților biogeografice ale Republicii Moldova (scara 1:400000) și a hărților regionale biodiversității	2007-2010	FE, SI	AȘM, MERN, ONG
7.	Armonizarea metodologiei și metodelor de cartografiere națională cu cele ale Uniunii Europene. Elaborarea hărților habitatelor valoroase și crearea Rețelei "Smarald"	2007-2010	BS, SI	AȘM, MERN
8.	*Publicarea Cărții Roșii a Republicii Moldova (ediția a II-a)	2000-2001	BS, SI	MERN, AȘM
9.	Elaborarea și publicarea Cărții Verzi (a fitocenozelor) a Republicii Moldova	2009-2010	BS, FE, SI	AȘM, MERN, ONG
10.	Pregătirea ediției a III-a a Cărții Roșii a Republicii Moldova	2007-2010	BS, FE, SI	MERN, AȘM, ONG
11.	Publicarea rapoartelor asupra activităților de conservare a biodiversității	Periodic	FE	MERN, AȘM

C. Planificarea teritorială, programele de conservare a biodiversității

1.	Introducerea reglementărilor de mediu obligatorii în planificarea landșaftică, luând în considerare stabilitatea ecologică, capacitatea de suport și vulnerabilitatea	Permanent	BS, SI, FE	MERN, AȘM
2.	*Integrarea cerințelor de conservare a biodiversității în documentația de planificare teritorială	Începînd cu anul 2002	BS, SI, FE	MERN, ONG
3.	Efectuarea planificării și managementului forestier, asigurînd protecția biotopurilor valoroase și a speciilor periclitare	Începînd cu anul 2002	BS, FE,	AS, MERN
4.	*Elaborarea și realizarea planurilor de acțiuni sectoriale în scopul conservării și restabilirii zonelor umede, regenerării ecosistemelor și landșafturilor, precum și a fondului genetic în vederea creării rețelei ecologice naționale	Începînd cu anul 2002	BS, FE	MERN, MAIA, AS, MTGD, MII, AȘM, ONG
5.	Elaborarea și promovarea proiectelor de asistență tehnică în domeniul conservării biodiversității	2000-2010	BS, FE, SI	MERN, ONG

D. Instruirea și educarea populației

1.	*Elaborarea unui program complex de instituire ecologică preuniversitară, universitară și postuniversitară și implementarea lui în procesul educațional	2002-2010	BS, SI,	MET, AȘM
2.	Întreținerea paginii web cu privire la realizarea Strategiei naționale și a Planului de acțiuni în domeniul conservării diversității biologice	2007-2010	BS, SI	MERN

3.	Organizarea conferințelor la nivel național cu privire la conservarea și folosirea rațională a biodiversității	2002, ulterior cu o periodicitate de 4 ani	BS, SI	MERN, AȘM, MET
4.	Acordarea de asistență (financiară, tehnică, metodologică, consultativă) la elaborarea și editarea programelor de instruire și educație în domeniul conservării biodiversității	2007-2010	BS, SI, FE	MERN, MET, AȘM, MAIA
5.	Instruirea ecologică a deținătorilor de terenuri agricole	2007-2010	BS, SI, FE	MAIA, MERN, ONG
6.	Editarea hărții "Republica Moldova. Conservarea biodiversității"	2000	BS, SI, FE	MERN
E. Consolidarea mecanismelor de asistență financiară				
1.	Elaborarea și perfecționarea metodologiei de calcul al valorii economice a componentelor biodiversității în vederea realizării analizelor costbeneficiu, evaluării impactului ecologic și stabilirii cuantumului taxelor și penalităților în corespundere cu rata inflației	2002-2005	BS, SI	MERN, AȘM
2.	Evaluarea economică și cadastrarea resurselor biologice utilizate în economia națională	2007-2010	BS, SI, FE	AȘM, MERN
3.	Elaborarea și perfecționarea mecanismelor de stimulare economică a acțiunilor de conservare a biodiversității și de folosire rațională a componentelor ei	2007-2010	BS, FE	MERN, MAIA, AS
F. Informarea, coordonarea și cooperarea; crearea mecanismului cliring				
1.	Schimbul de informație și accesul la ea, coordonarea acțiunilor în domeniul conservării biodiversității	Permanent	BS, SI, FE	MERN
1.1.	*Crearea unui consiliu interdepartamental pentru promovarea obiectivelor strategiei conservării biodiversității și pentru coordonarea acțiunilor în cadrul Planului de acțiuni în domeniul conservării diversității biologice	2001	BS, SI, FE	MERN
1.2.	*Proiectarea și dezvoltarea unui sistem-suport de prelucrare și difuzare a informației, cooperarea tehnică și științifică în vederea realizării obiectivelor strategiei conservării biodiversității	2002	BS, SI, FE	MERN
1.3.	Constituirea unui sistem complex de management al informației cu privire la biodiversitate	2002	BS, SI, FE	MERN, AȘM, MET
1.4.	Identificarea și înlăturarea lacunelor și inexactităților din sistemul informațional	2002-2003	BS, FE	MERN, MET, AȘM
1.5.	Crearea unor bănci de date ale biodiversității florei, faunei și microorganismelor	2007-2010	BS, FE	AȘM, MERN, MET, AS, MAIA
1.6.	Elaborarea de rapoarte asupra promovării Strategiei naționale și a Planului de acțiuni în domeniul conservării diversității biologice	Anual	BS, SI, FE	MERN
1.7.	Elaborarea rapoartelor tematice conform cerințelor Convenției privind diversitatea biologică	Periodic	SI, BS	MERN
1.8.	Atragerea asistenței tehnice în realizarea proiectelor de conservare a biodiversității	Permanent	BS, SI, FE	MERN
2.	Colaborarea internațională	Permanent	BS, SI, FE	MERN
2.1.	Stabilirea formelor de colaborare în domeniul elaborării și aplicării biotehnologiilor, instruirea cadrelor și schimbul de specialiști	2002-2003	BS, SI, FE	MERN, MET, AȘM
2.2.	*Aderarea la Convenția privind conservarea speciilor migratoare	2000-2001	BS, SI, FE	MERN

	de animale sălbatice (Bonn, 1979) și elaborarea regulamentelor necesare pentru aplicarea acestora			
2.3.	Stabilirea domeniilor prioritare de colaborare în domeniul protecției biodiversității în conformitate cu convențiile internaționale (crearea unei rezervații transfrontaliere tripartite, colaborarea în cadrul euroregiunilor)	2001-2003	BS, SI, FE	MERN, AȘM, MET
2.4.	Definitivarea și încheierea Convenției cu privire la fluviul Nistru. Elaborarea programelor de colaborare bilaterală și multilaterală în domeniul protecției biodiversității în zonele de interes comun cu România și Ucraina (rezervațiile "Delta Dunării" și "Nistrul Inferior", coridoarele verzi)	2001-2003	BS, SI, FE	MERN
2.5.	*Aderarea la Convenția privind comerțul internațional cu specii sălbatice de faună și floră pe cale de dispariție (Washington, 1973) și elaborarea regulamentelor necesare pentru aplicarea acestora	2000-2001	BS, SI, FE	MERN, AȘM, MET
2.6.	*Aderarea la Protocolul de la Cartagena al Convenției privind diversitatea biologică. Elaborarea regulamentelor cu privire la asigurarea securității biologice, la utilizarea organismelor modificate genetic și a biotehnologiilor	2000-2002	BS, SI, FE	MERN, AȘM, MET, MJ
2.7.	Participarea la elaborarea și semnarea Convenției privind conservarea lanșafturilor culturale și naturale (peisajul european)	2000-2002	BS, SI	MERN
2.8.	Participarea la promovarea Strategiei pan-europene în domeniul diversității biologice și peisagistice	2000-2010	BS, SI	MERN
2.9.	Aderarea la Protocolul de la Kyoto al Convenției - cadru a Națiunilor Unite privind schimbarea climei	2001-2003	BS, SI	MERN

2. Planul de acțiuni în domeniul creării rețelei ecologice naționale

A. Perfecționarea politicilor, legislației și cadrului instituțional				
1.	*Elaborarea unui proiect de lege cu privire la crearea rețelei ecologice naționale	2001-2002	BS, SI,	MERN
2.	Modificarea legislației funciare și a legislației referitoare la protecția mediului în scopul ameliorării solurilor degradate, conservării zonelor palustre, regenerării luncilor și a altor componente geosistemice	2007-2010	BS	MAIA, AȘM, MERN
3.	Elaborarea unui proiect de lege cu privire la peisaje	2008	BS	MERN
4.	Elaborarea unui proiect de lege cu privire la ameliorarea prin împădurire a terenurilor degradate	2000-2001	BS	MERN
5.	Delimitarea strictă a funcțiilor instituțiilor de stat care activează în domeniul protecției mediului și ale autorităților administrației publice locale în ce privește conservarea biodiversității	2001	BS	MERN, AAPL
B. Planificarea teritorială, programele de conservare a biodiversității				
1.	Elaborarea concepției și instrucțiunilor metodice privind crearea rețelei ecologice la diferite niveluri (național, local)	2007-2008	BS, SI, FE	MERN, AȘM, ONG
2.	Încorporarea cerințelor rețelei ecologice naționale în Schema	2010	BS, SI, FE	MERN, MAPL,

	națională de planificare teritorială			ACDT
3.	Elaborarea schemei teritoriale a rețelei ecologice naționale (scara 1:200000)	2009	BS, SI, FE	MERN, AȘM, MAPL, ACDT, ONG
4.	Elaborarea schemelor teritoriale ale rețelelor ecologice raionale (scara 1:100000)	2008	BS, SI, FE, BL	MERN, MAPL, AȘM, ONG, ACDT
5.	Elaborarea și implementarea proiectelor experimentale ale rețelelor ecologice locale la nivelul regiunilor sau al raioanelor (scara 1:25000; 1:10000)	2008-2010	BS, BL, SI, FE	MERN, AȘM, MAPL, AAPL
6.	Elaborarea schemei de conexare a rețelei ecologice naționale la elementele stabilizatoare de mediu ale României și Ucrainei	2010	BS, SI, FE	MERN, AȘM, ACDT, MAPL
C. Cercetările și monitoringul				
1.	Elaborarea unui program și a unui plan concret de acțiuni privind crearea rețelei ecologice naționale	2007-2008	BS, SI, FE	MERN, AȘM, MAPL
2.	Identificarea și cartografierea teritoriilor ce vor fi incluse în rețeaua ecologică națională și în rețelele ecologice locale	2008-2009	BS, SI, FE	AȘM, MERN, AS, AAPL
3.	Evaluarea impactului Schemei Naționale de Planificare Teritorială asupra mediului	2002	BS, SI, FE	MERN, AȘM, MET
4.	Evaluarea ecologică a planurilor urbanistice generale	2002-2003	BS, SI, FE	MERN
5.	Stabilirea și dezvoltarea monitoringului landșaftic	2009	BS, FE, SI	AȘM, MERN, ONG
6.	Elaborarea, în cadrul Strategiei dezvoltării durabile a sectorului forestier, a unui program național de lungă durată privind extinderea zonelor forestiere pe teritoriile în care urmează a fi creată rețeaua ecologică națională	2007-2008	BS, SI, FE	AS, AȘM, MERN
7.	Elaborarea unor planuri de creare a spațiilor forestiere în cadrul zonelor de protecție a obiectelor industriale și urbane, a râurilor și lacurilor	2007-2010	BS, BL, SI	MAPL, MAIA, AS, AAPL
D. Acțiunile informațional-educative				
1.	Includerea informației cu privire la rolul și importanța rețelei ecologice naționale în programele de studii	2007-2008	BS, FE	MET, MERN, AȘM
2.	Propagarea de către mijloacele de informare în masă a importanței rețelei ecologice naționale	2007-2010	BS, FE, SI	MERN, AȘM, ONG
3.	Publicarea instrucțiunilor metodice de creare a rețelei ecologice naționale. Elaborarea raportului cu privire la landșafturile naturale și culturale ale Republicii Moldova	2008-2010	BS, FE, SI	MERN, AȘM
4.	Elaborarea și editarea unui ghid practic privind crearea rețelelor ecologice la nivel național și local. Organizarea unui sistem de instruire pentru personalul autorităților administrației publice centrale și locale în scopul creării rețelei ecologice	2007-2010	BS, FE, SI	MERN, AȘM, ONG
5.	Editarea schemei teritoriale a rețelei ecologice naționale (scara 1:200000)	2009	BS, FE, SI	MERN, AȘM, ONG
6.	Organizarea conferinței naționale "Rețeaua ecologică națională: aspecte teoretice și practice"	2002	BS, FE, SI	MERN, AȘM, AS

3. Planul de acțiuni în domeniul protecției ecosistemelor forestiere

A. Perfecționarea politicilor, legislației și cadrului instituțional				
1.	*Elaborarea și aprobarea Strategiei dezvoltării durabile a sectorului forestier	2000-2001	BS, SI, FE, AS	AS, MERN
2.	Modificarea legislației referitoare la managementul și protecția biodiversității forestiere în scopul conservării habitatelor valoroase și luării lor sub protecția statului	2007-2009	BS, AS	AS, MERN, AȘM
3.	Elaborarea unor acte normative privind stimularea creării fondului forestier privat	2007-2009	BS, AS, FE, SI	AS
4.	Elaborarea și aprobarea unor acte normative cu privire la monitoringul fondului forestier, la folosirea pădurilor în scopuri recreative	2007-2009	BS, AS, FE, SI	AS, AȘM, MERN
5.	Modificarea cadrului instituțional al fondului forestier de stat în vederea întemeierii lui pe principiile separării funcțiilor de promovare a politicii în domeniu de cele de activitate economică, separării controlului de stat de cel departamental	2001-2002	BS, AS, FE, SI	AS, MERN
B. Planificarea teritorială, programele de conservare a biodiversității				
1.	Elaborarea, în baza Strategiei dezvoltării durabile a sectorului forestier național, a unui program de conservare a comunităților forestiere valoroase (<i>Fageta sylvaticae</i> , <i>Querceta petraecae</i> , <i>Querceta roboris</i> și <i>Querceta pubescentis</i>)	2007-2008	BS, AS, SI	AS, MERN
2.	Elaborarea și implementarea unui program național de reconstrucție ecologică a pădurilor degradate și de extindere a spațiilor forestiere	2007-2010	BS, AS, SI	AS, AȘM
3.	Extinderea fondului forestier, pînă la 15%, prin împădurirea zonelor de protecție a apelor rîurilor și bazinelor de apă și a terenurilor degradate, prin crearea coridoarelor ecologice de conexiune	2007-2010	BS, AS, SI, FE, SP	AS, MERN, MAIA
4.	Consolidarea potențialului de management al ariilor naturale protejate de stat. Antrenarea asistenței tehnice în acest scop	2007-2010	BS, AS, SI, FE	MERN, AS
5.	Extinderea suprafețelor de arii forestiere naturale protejate de stat în scopul conservării comunităților forestiere valoroase existente	2007-2010	BS, AS, SI, FE	MERN, AȘM, AS
6.	Elaborarea și realizarea măsurilor de împădurire a coridoarelor ecologice în scopul formării carcaseri forestiere	2007-2010	BS, AS, SI, FE	AS, MERN
7.	Elaborarea documentației de proiect și fondarea parcului național "Orhei"	2008-2010	BS, AS, SI, FE	MERN, AS, AȘM, AAPL
8.	*Organizarea rezervației științifice "Lunca Prutului"	2002-2005	BS, SI, FE	MERN
C. Cercetările și monitoringul				
1.	Elaborarea tipologiei și cartografierea ecosistemelor forestiere	2007-2010	BS, AS, SI, FE	AS, AȘM
2.	*Elaborarea unui program de cercetări științifice în domeniul stabilirii tendințelor evoluției ecosistemelor forestiere	2002	BS, AS, SI	AS, AȘM
3.	Dezvoltarea subprogramului de monitorizare a fondului forestier și crearea de sisteme informaționale în domeniu	2007-2010	BS, AS, SI, FE	AS, MERN
4.	Elaborarea criteriilor de evaluare a biodiversității forestiere	2007-2009	BS, AS, SI	AȘM, AS

D. Acțiunile informațional-educative				
1.	*Elaborarea și implementarea în cadrul diferitelor discipline generale a unui program preuniversitar de instruire în domeniul silviculturii	2002-2004	BS, AS, SI	MERN, AS, MET
2.	Optimizarea sistemului de instruire a cadrelor în domeniul silviculturii	Permanent	BS, AS, SI	AS, AȘM, MET, MERN
3.	Pregătirea și editarea monografiei "Biodiversitatea pădurilor din Republica Moldova"	2008-2010	BS, AS, SI, FE	AȘM, AS, MERN
4.	Elaborarea și editarea unui set de materiale informative (filme, buclete, broșuri) despre pădurile Republicii Moldova (importanța, protecția, regenerarea, starea etc.)	Permanent	AS, BS, SI	AS, AȘM, MERN

4. Planul de acțiuni în domeniul protecției ecosistemelor de stepă

A. Perfecționarea politicilor, legislației și cadrului instituțional				
1.	*Modificarea actelor normative ce țin de recultivarea terenurilor degradate în scopul regenerării vegetației de stepă	2002-2004	BS	MERN
2.	Optimizarea normelor ce reglementează utilizarea ecosistemelor de stepă (pășunatul, recoltarea fînului, colectarea plantelor medicinale etc.)	2007-2008	BS	MERN, MAIA, AȘM
3.	Stabilirea funcțiilor organelor teritoriale pentru mediu și ale autorităților administrației publice locale în ce privește protecția ecosistemelor de stepă, instituirea personalului acestora	2002-2003	BS	MERN
B. Planificarea teritorială, programele de conservare a biodiversității				
1.	Elaborarea și implementarea unui complex de măsuri pentru eficientizarea protecției ariilor naturale de stepă protejate de stat (Dezghingea, Vrancești, Ciumai, Bugeac)	2007-2009	BS, FE, SI	AȘM, AAPL
2.	*Elaborarea și implementarea unui proiect de amenajare a noilor arii cu vegetație naturală de stepă protejate (Cazangic, județul Lăpușna; Antonești, județul Cahul; Maramonovca, județul Edineț)	2002-2005	FE, SI	MERN, AȘM
3.	Identificarea suprafețelor cu vegetație tipică de stepă și elaborarea unor proiecte de organizare a noilor arii naturale protejate	2008-2010	BS, FE	AȘM, MERN, AAPL
C. Cercetările și monitoringul				
1.	Inventarierea biodiversității spontane a ecosistemelor de stepă și elaborarea unor recomandări de conservare a acestora	2008	BS, SI	AȘM, MERN
2.	Monitorizarea biodiversității ecosistemelor de stepă	Permanent	BS, SI	AȘM, MERN
D. Acțiunile informațional-educative				
1.	Elaborarea unor postere și a altor materiale informative cu privire la speciile rare din ecosistemele de stepă (răspîndirea, importanța genetică)	Permanent	FE, SI	AȘM, MERN, ONG
2.	Informarea publicului larg asupra ecosistemelor de stepă (programe radio și TV, publicații)	Permanent	FE, SI	MERN, AȘM, ONG;

5. Planul de acțiuni în domeniul protecției ecosistemelor de luncă

A. Perfecționarea politicilor, legislației și cadrului instituțional				
1.	Crearea rezervației biosferei "Prutul de Jos" și promovarea ideii de creare a unei rezervații biosferice transfrontaliere tripartite	2008-2010	BS, FE	MERN, AȘM, AS, AAPL
2.	Luarea sub protecția statului a ecosistemelor reprezentative din lunca Nistrului Inferior	2002-2003	BS	MERN
3.	Elaborarea unor regulamente cu privire la activitatea economică în ecosistemele de luncă, acvatice și palustre în vederea conservării acestora	2003-2004	BS	MERN
B. Planificarea teritorială, programele de conservare a biodiversității				
1.	*Elaborarea și implementarea unei scheme de organizare teritorială a rezervației științifice "Prutul de Jos" și de încorporare a acesteia în rezervația biosferei "Delta Dunării"	2002-2003	BS, BL, SI, FE	MERN, AAPL
2.	*Elaborarea și implementarea unui proiect de fondare a unui parc național în lunca Nistrului Inferior (în comun cu Ucraina)	2001-2004	BS, BL, SI, FE	MERN, AAPL, ONG
3.	Identificarea suprafețelor cu vegetație valoroasă de luncă și elaborarea propunerilor de extindere a ariilor naturale protejate de stat	2007-2010	BS, BL, SI, FE	AȘM, MERN, AAPL
4.	*Elaborarea și implementarea unor proiecte de recultivare a terenurilor distruse prin extragerea resurselor minerale în carierele deschise din luncile râurilor Răut și Ichel	2002-2010	BS, BL, SI, FE	MERN, AAPL
5.	*Elaborarea și implementarea unor proiecte de restabilire a ecosistemelor forestiere din luncile râurilor în zonele Prutului Inferior, Nistrului Inferior și Răutului	2002-2015	BS, BL, SI, FE	AS, MERN, AAPL
6.	*Elaborarea și implementarea unor proiecte de reconstrucție a ecosistemelor de luncă ale Prutului Inferior, Răutului și Ciulucului	2003-2015	BS, BL, SI, FE	MERN, AAPL
C. Cercetările și monitoringul				
1.	Evaluarea stării ecosistemelor de luncă și cartografierea floristico-geobotanică a acestora	2007-2010	BS, SI, FE	AȘM
2.	Crearea unui subprogram de monitorizare a ecosistemelor de luncă	2002-2003	BS, SI, FE	AȘM, MERN
3.	Întocmirea listei de specii și comunități rare din ecosistemele de luncă și includerea lor în Cartea Roșie a Republicii Moldova și în Cartea Verde a Republicii Moldova	2010	BS, SI, FE	AȘM, MERN
D. Acțiunile informațional-educative				
1.	Elaborarea și difuzarea programelor radio și TV, editarea de broșuri și alte publicații despre ecosistemele de luncă	Periodic	BS, SI, FE	AȘM, MERN
2.	Elaborarea și difuzarea unui raport cu privire la ecosistemele de luncă din Republica Moldova	2005	BS, SI, FE	AȘM, MERN

6. Planul de acțiuni în domeniul protecției ecosistemelor petrofite

A. Perfecționarea politicilor, legislației și cadrului instituțional				
	Elaborarea unui regulament privind protecția ecosistemelor petrofite cu valoare înaltă naturală și culturală	2009	BS, FE	AȘM, MERN

B. Planificarea teritorială, programele de conservare a biodiversității				
1.	*Fondarea rezervației peisagiste "Stîncile Nistrene" (sectorul Camenca-Rîbnița)	2002-2004	BS, BL, SI, FE	MERN, AAPL
2.	Fondarea a două rezervații peisagistice ale ecosistemelor petrofite în bazinul Prutului (sectorul Tețcani - Lopatnic - Stolniceni; Pociumbeni - Vărătic)	2009-2010	BS, BL, SI, FE	MERN, AȘM, AAPL
C. Cercetările și monitoringul				
1.	Inventarierea și cartografierea biodiversității biotopurilor calcaroase din bazinele Nistrului și Prutului	2008-2009	BS, FE	AȘM, MERN
2.	*Monitorizarea biodiversității ecosistemelor petrofite din cursul de mijloc al Nistrului (sectorul Vilia-Racovăț)	2003-2005	BS, FE	AȘM, MET, MERN
D. Acțiunile informațional-educative				
1.	Elaborarea unor postere cu privire la biodiversitatea ecosistemelor petrofite	2002-2004	FE, SI	AȘM, MET, MERN
2.	Informarea publicului larg asupra biodiversității ecosistemelor petrofite (programe radio și TV, publicații)	Periodic	FE, SI	AȘM, MET, MERN

7. Planul de acțiuni în domeniul protecției ecosistemelor acvatice și palustre

A. Perfecționarea politicilor, legislației și cadrului instituțional				
1.	*Modificarea Legii cu privire la zonele și fișiile de protecție a apelor râurilor și bazinelor de apă în sensul reglementării activităților în cadrul acestor zone și fișii	2002	BS	MERN
2.	Modificarea legislației în vederea păstrării și restabilirii habitatelor ihtiocenozelor și hidrobionților	2002-2003	BS	MERN
B. Planificarea teritorială, programele de conservare a biodiversității				
1.	Elaborarea și implementarea unui program de reabilitare a habitatelor palustre naturale din luncile Prutului, Nistrului inferior și Răutului, precum și ale acvatoriilor lacustre și fluviale semnificative pentru restabilirea biotopurilor și a biodiversității specifice	2007-2010	BS, BL, SI, FE	AȘM, MERN, CRGA
2.	Elaborarea și implementarea unui program de menținere a debitului acvatic salubru în perioadele de etiaj pe cursurile de apă barate, conform principiului de bazin hidrografic	2007-2010	BS, BL, SI	CRGA
3.	*Elaborarea și implementarea unei scheme complexe de utilizare și protecție a bazinelor acvatice ale Nistrului și Prutului	2003-2015	BS, BL, SI, FE	MERN, AȘM, AAPL
C. Cercetările și monitoringul				
1.	*Studierea ecosistemelor acvatice și palustre reprezentative, evaluarea stării habitatelor și a biotei lor conform cerințelor Convenției asupra zonelor umede de importanță internațională în special ca habitat al păsărilor acvatice (Ramsar, 1971) și elaborarea recomandărilor de protecție a lor	2002-2005	BS, SI, FE	MERN, AȘM, MET, CRGA
2.	Monitorizarea biotei acvatice în habitatele valoroase (fluviile	Permanent	BS, SI, FE	AȘM, MERN

	Dunărea și Nistru, râul Prut, lacurile Belev și Manta)			
D. Acțiunile informațional-educative				
1.	*Elaborarea unor programe educativ-instructive preuniversitare și postuniversitare cu privire la protecția biocenozelor acvatice	2002-2003	BS, SI, FE	AȘM, MET, MERN, CRGA
2.	Publicarea unor postere cu privire la speciile rare de plante și animale acvatice	Periodic	BS, SI, FE	AȘM, MET, MERN
3.	Informarea publicului larg asupra stării ecosistemelor acvatice și palustre (programe radio și TV, publicații)	Permanent	BS, SI, FE	AȘM, MET, MERN, CRGA

8. Planul de acțiuni în domeniul protecției biodiversității ecosistemelor agricole

A. Perfecționarea politicilor, legislației și cadrului instituțional				
1.	Elaborarea bazei normative privind retragerea terenurilor degradate din ecosistemele agricole în scopul ameliorării acestor terenuri	2007-2010	BS	MAIA, MERN, AȘM
2.	*Elaborarea unor regulamente pentru managementul oazelor biocenotice din ecosistemele agricole	2002-2003	BS	MERN, MAIA
3.	Modificarea legislației în domeniul drepturilor de proprietate intelectuală în ce privește genofondul local (formele și soiurile locale de plante și rasele locale de animale)	2002-2003	BS	MERN, MAIA, AGPI
4.	Elaborarea mecanismelor juridice și economice de stopare a degradării solurilor (stimulenți pentru implementarea asolamentelor antierozionale și de sporire a fertilității solului, pentru utilizarea elementelor de stopare a eroziunii solului etc.)	2007-2010	BS, FE, SI	MAIA, AȘM, MERN
B. Planificarea teritorială, programele de conservare a biodiversității				
1.	Elaborarea unor instrucțiuni privind crearea de elemente ecologice stabilizatoare în agroecenoze (oaze biocenotice, fișii forestiere de protecție, coridoare de migrație și dispersie) ca parte integrantă a rețelei ecologice naționale	2008-2010	BS, BL, SI, FE	MAIA, MERN, AȘM
2.	Elaborarea și implementarea unor proiecte de recultivare și ameliorare a terenurilor agricole afectate de procesele de degradare (eroziune, alunecări)	2002-2010	BS, BL, SP, SI, FE	MAIA, MERN, AAPL, ONG
C. Cercetările și monitoringul				
1.	Stabilirea unui sistem de indicatori pentru evaluarea agrobiodiversității	2008-2010	BS, SI, FE	AȘM, MAIA, MERN
2.	Elaborarea unor metode de evaluare ecologică complexă a ecosistemelor agricole	2008-2010	BS, SI, FE	AȘM, MAIA, MERN
3.	Analiza stării ecosistemelor agricole și elaborarea recomandărilor de sporire a potențialului stabilizator de mediu al acestora	2007-2010	BS, SI, FE	AȘM, MAIA, MERN
4.	*Monitorizarea oazelor biocenotice valoroase din agroecenoze	2006-2010	BS, BL, SI, FE	MAIA, AȘM, MERN, AAPL
D. Acțiunile informațional-educative				
1.	Includerea în programele de instruire la nivel universitar a unui curs cu privire la biodiversitatea ecosistemelor agricole	Permanent	BS, SI, FE	MET, AȘM, MERN

2.	Elaborarea și implementarea unor proiecte de propagare a informației despre biodiversitatea ecosistemelor agricole prin intermediul programelor radio și TV, seminarelor și întrunirilor	2002-2005 și în continuare	BS, BL, SI, FE	MAIA, MERN, AȘM, MET, ONG
3.	*Întocmirea și publicarea îndrumarului practic "Protecția biodiversității în agricultură", organizarea instruirii fermierilor	2002-2004 și în continuare	BS, BL, SI, FE	MAIA, MERN, AȘM, MET, ONG

9. Planul de acțiuni în domeniul protecției biodiversității ecosistemelor urbane

A. Perfecționarea politicilor, legislației și cadrului instituțional				
1.	Perfecționarea actelor normative privind protecția biodiversității în ecosistemele urbane	2001-2002	BS	MERN, ASV
2.	*Elaborarea actelor normative necesare pentru aplicarea Legii cu privire la spațiile verzi ale localităților urbane și rurale	2002-2003	BS	MERN, ASV
B. Planificarea teritorială, programele de conservare a biodiversității				
1.	*Integrarea cerințelor de protecție a landșafturilor naturale și a biodiversității în planurile urbanistice	2002-2004 și în continuare	BS, BL	MERN, ASV, AAPL
2.	Elaborarea unor planuri de management al celor mai importante spații verzi urbane	2002-2005 și în continuare	BS, BL, FE	ASV, MERN
3.	Restabilirea și extinderea zonelor verzi de protecție a obiectivelor industriale	Permanent	BS, BL, SI, FE	AAPL, MERN
4.	Crearea și extinderea centurilor verzi urbane și conexarea lor la pădurile învecinate	2002-2010	BS, BL, SI, FE	AS, ASV, MAIA, MERN
C. Cercetările și monitoringul				
1.	*Identificarea unităților de spații verzi urbane și rurale valoroase și includerea lor în lista ariilor protejate de stat	2002- 2003	BS, SI	AȘM, MERN, ASV
2.	Organizarea la nivel național și local a unui sistem de monitorizare a spațiilor verzi	2002-2004	BS, SI	MERN, AȘM, ASV
3.	Elaborarea și implementarea unui program de studiu al stării și al tendințelor evoluției ecosistemelor urbane	2002-2004	BS, SI	AȘM, MERN, ASV
D. Acțiunile informațional-educative				
1.	Organizarea unui sistem de instruire și perfecționare a specialiștilor din domeniul amenajării și întreținerii spațiilor verzi	2002 și în continuare	BS, BL, SI, FE	MERN, ASV, MET, ONG
2.	*Editarea de publicații pentru informarea publicului larg despre spațiile verzi, acțiunile de protecție și de gospodărire a acestora	2002 și în continuare	BS, BL, SI, FE	MERN, ASV, MET, AȘM, ONG

10. Planul de acțiuni în domeniul protecției speciilor

A. Perfecționarea politicilor, legislației și cadrului instituțional				
1.	*Elaborarea unui proiect de lege cu privire la protecția fondului genetic al Republicii Moldova	2002-2003	BS	MERN
2.	Amendarea legislației în ceea ce privește compensarea pagubelor cauzate speciilor de plante și animale rare și habitatelor acestora	2002-2003	BS	MERN, MJ
3.	Definitivarea regulamentelor cu privire la retragerea resurselor biologice din habitatele naturale	2003-2004	BS	MERN

4.	Elaborarea unui proiect de lege cu privire la fondul cinegetic și protecția vînatului	2007-2008	BS	AS, MERN, AȘM
B. Planificarea teritorială, programele de conservare a biodiversității				
1.	Includerea habitatelor de plante și animale periclitare în ariile naturale protejate de stat	În caz de necesitate	BS, SI, FE	AȘM, MERN
2.	*Elaborarea unor recomandări pentru protecția speciilor de plante și animale și a habitatelor lor din teritoriul Republicii Moldova, a căror conservare necesită protecție internațională	2002-2004	BS, SI, FE	MERN, AȘM
C. Cercetările și monitoringul				
1.	Determinarea genofondului local al plantelor de cultură și al șeptelului, editarea catalogului "Fondul genetic al Republicii Moldova"	2007-2009	BS, SI, FE	AȘM, AS, MET
2.	Extinderea cercetărilor asupra speciilor adventive și invazive de plante și animale și asupra rolului lor ecologic	Permanent	BS, SI, FE	AȘM, MET, MERN
3.	Elaborarea principiilor de identificare a categoriilor de specii și comunități rare	2007	BS, SI, FE	AȘM, MET
4.	*Inventarierea speciilor rare din cadrul ariilor naturale protejate de stat ("Plaiul Fagului", "Prutul de Jos")	2002-2005	BS, SI, FE	AȘM, MET
5.	Cercetarea micromicetelor din ecosistemele naturale și elaborarea recomandărilor de protecție și utilizare rațională a lor	2002-2005	BS, SI, FE	AȘM, MET
6.	*Monitorizarea speciilor periclitare	2002-2005	SI, BS, FE	MERN, AȘM, MET
D. Acțiunile informațional-educative				
1.	Publicarea unor postere cu privire la speciile protejate din Republica Moldova. Crearea paginii web respective și difuzarea informației prin Internet	2001- 2003 și în continuare	BS, SI	MERN, MET, AȘM, ONG
2.	Elaborarea unor programe instructiv-didactice cu privire la speciile periclitare și la protecția acestora	2008	BS, SI	AȘM, MET, MERN, ONG

11. Planul de acțiuni în domeniul ex situ a biodiversității

A. Perfecționarea politicilor, legislației și cadrului instituțional				
1.	Aderarea la Convenția privind comerțul internațional cu specii sălbatice de faună și floră pe cale de dispariție (Washington, 1973) și elaborarea regulamentelor necesare pentru aplicarea acesteia	2000-2002	BS	MERN
2.	*Elaborarea unui proiect de lege cu privire la organismele modificate genetic și a regulamentului de aplicare a legii în cauză	2001-2002	BS	MERN
3.	Amendarea legislației în scopul conservării ex situ a biodiversității și elaborarea unui proiect de lege cu privire la protecția ex situ a biodiversității	2002-2003	BS	MERN
B. Planificarea teritorială, programele de conservare a biodiversității				
1.	*Elaborarea programului național de protecție ex situ a biodiversității	2002	BS, SI, FE	AȘM, MERN
2.	Elaborarea unui program de consolidare a Centrului de Resurse	2003	BS, SI, FE	AȘM, MERN

	Genetice Vegetale al AȘM			
3.	Crearea pe teritoriul Grădinii Botanice a AȘM a unei colecții vii "Plante rare din flora Republicii Moldova"	2009	BS, SI, FE	AȘM
C. Cercetările și monitoringul				
1.	Crearea băncii de date privind biodiversitatea <i>ex situ</i> a Republicii Moldova (flora, fauna, microorganismele)	2008-2010	BS, SI, FE	AȘM
2.	*Monitorizarea biodiversității <i>ex situ</i>	2002-2005	SI, BS, FE	MERN, AȘM
D. Acțiunile informațional-educative				
1.	Editarea monografiei "Biodiversitatea <i>ex situ</i> a Republicii Moldova"	2003-2004	FE, BS, SI	MERN, AȘM, MET
2.	Introducerea în programele pentru instituțiile de învățământ de nivel preuniversitar și universitar a materialelor privind conservarea <i>ex situ</i> a biodiversității	2002-2003	BS, SI	MET, MERN
3.	Elaborarea și realizarea programelor TV "Colecțiile de microorganisme", "Colecțiile botanice", "Colecțiile zoologice"; difuzarea acestei informații prin Internet	Periodic	FE, BS, SI	MERN, MET

*Notă. Prin asterisc sînt marcate acțiunile prioritare

[Planul modificat prin [Hot.Parl. nr.80-XVI din 29.03.2007](#), în vigoare 04.05.2007]

IV. IMPLEMENTAREA PLANULUI DE ACȚIUNI ÎN DOMENIUL CONSERVĂRII DIVERSITĂȚII BIOLOGICE

1. Finanțarea Planului de acțiuni

Cheltuielile totale pentru implementarea Planului de acțiuni în domeniul conservării diversității biologice, preconizat pe un termen de 10 ani, se estimează la circa 87 milioane lei (18,7 milioane dolari S.U.A.), iar cheltuielile anuale - la circa 12 milioane lei sau 0,14% din produsul intern brut (calculul s-a efectuat pornind de la situația economică din anul 1998). Cota bugetului va fi de 12-14%, în principal din contul bugetelor locale. Mijloacele Agenției pentru Silvicultură «Moldsilva» și ale altor deținători de terenuri vor constitui 48-50%. Asistența din partea instituțiilor financiare internaționale și a donatorilor străini va constitui circa 30-32%, iar mijloacele fondurilor ecologice vor constitui circa 6-8%.

Cea mai mare parte a cheltuielilor revine acțiunilor din ecosistemele forestiere - 25,9 milioane lei (30%). Volumul finanțării este repartizat pe domeniile de activitate după cum urmează: planificarea teritorială, programele de conservare a biodiversității - 60%; cercetările și monitoringul - 29%; acțiunile informațional-educative - 9%; perfecționarea politicilor, legislației și cadrului instituțional - 2%.

Acțiunile prioritare, preconizate pentru a suprima tendințele negative din domeniul biodiversității, necesită o finanțare de circa 16 milioane lei, alocările anuale fiind de 2 milioane lei sau 0,02% din produsul intern brut.

Actualmente cheltuielile pentru conservarea biodiversității din toate sursele de finanțare, cu excepția finanțării din străinătate, constituie 0,3% din produsul intern brut. Ponderea bugetului în aceste cheltuieli constituie 27%, a mijloacelor Agenției pentru Silvicultură «Moldsilva» - 59%, a fondurilor ecologice - 1%. Finanțarea din străinătate constituie 13%.

Volumul fondurilor necesare pentru implementarea Planului de acțiuni

Acțiunile	Perioada de implementare	Necesarul de fonduri, mii dolari S.U.A.
-----------	--------------------------	---

		total	naționale	străine
Acțiuni generale	2000-2010	1074	741	333
Crearea rețelei ecologice naționale	2000-2010	1183	816	367
Protecția ecosistemelor forestiere	2000-2010	5592	3858	1734
Protecția ecosistemelor de stepă	2000-2010	3861	2664	1197
Protecția ecosistemelor de luncă	2000-2010	1100	760	340
Protecția ecosistemelor petrofile	2000-2010	763	526	237
Protecția ecosistemelor acvaticice și palustre	2000-2010	1214	838	376
Protecția biodiversității ecosistemelor agricole	2000-2010	2303	1589	714
Protecția biodiversității ecosistemelor urbane	2000-2010	593	409	184
Protecția speciilor	2000-2005	647	446	201
Protecția ex situ a biodiversității	2000-2005	374	258	116
Total		18704	12905	5799

2. Mecanismele și instrumentele economice de implementare a Planului de acțiuni

Mecanismele și instrumentele economice au menirea de a influența activitatea economică în scopul creării de condiții ce ar stimula folosirea rațională a resurselor naturale și, în special, conservarea biodiversității.

Elementele-cheie ale mecanismului economic în domeniul conservării biodiversității sînt:

a) înlesnirile fiscale pentru acțiunile de conservare a biodiversității (scutirea de impozitul funciar asupra terenurilor private transmise în scopul creării fișilor de protecție, reducerea impozitului pe venit și a taxei pe valoarea adăugată în cazul reciclării deșeurilor, diminuarea impozitului la creditele cu destinație ecologică etc.);

b) introducerea impozitelor (taxelor) speciale asupra proceselor de producție ce afectează biodiversitatea (impozitarea investițiilor pentru construcția în ariile naturale protejate de stat a drumurilor, a liniilor de curent electric etc.);

c) implementarea mecanismului de asigurare ecologică obligatorie a tehnologiilor ecologic periculoase;

d) aplicarea creditării preferențiale a acțiunilor de conservare a biodiversității (cu garantarea dobînzii bancare de către fondul ecologic);

e) cotarea produselor accesorii recoltate în ecosistemele naturale la nivel de cel puțin 5% din prețul maxim al aceluiași produse obținute în sectoarele economice;

f) introducerea taxelor de intrare (de vizitare, de tranzitare) în ariile naturale protejate de stat, a taxelor de parcare în sectoarele special amenajate etc.

3. Asistența internațională

Acțiunile de conservare a biodiversității sînt divizate în 5 categorii, conform nivelului la care s-a luat decizia: global, european, regional, național și local. Realizarea acțiunilor fiecăreia din aceste categorii necesită participarea părților interesate de nivelul corespunzător.

Sectorul de interes și management global este bazinul de nord-vest al Mării Negre, iar cel de interes și management european și regional - delta Dunării, fluviul Nistru și râul Prut, zonele umede palustre și lacustre din sudul țării, ariile naturale protejate "Prutul de Jos", "Codru", "Pădurea Domnească", "Plaiul Fagului" etc.

Sînt necesare eforturi comune pentru protecția coridoarelor de migrație intensivă a păsărilor (apele transfrontaliere și masivele de pădure interne).

Asistența internațională este necesară pentru crearea rețelei ecologice naționale, pentru conservarea speciilor periclitare și a zonelor umede din delta Dunării, din bazinul Nistrului și al Prutului, pentru extinderea suprafeței rezervației științifice "Prutul de Jos" și conexarea ei la rezervația biosferei "Delta Dunării", pentru elaborarea pîrghiilor de reglementare economică, pentru elaborarea proiectelor de

optimizare a suprafețelor și a capacităților de management și de conservare a biodiversității în ariile naturale protejate existente, pentru monitorizarea specializată, inventarierea biodiversității, derularea acțiunilor informațional-educative, pentru perfecționarea legislației și a cadrului instituțional, pentru implementarea mecanismelor economice în domeniul protecției mediului (renta ecologică etc.), a tehnologiilor noi și pentru perfecționarea managementului.

Lucrările de extindere a rezervației biosferei "Delta Dunării" prin includerea în componența ei a rezervației științifice "Prutul de Jos", de organizare a culoarului verde de conexiune cu Dunărea, necesită o colaborare internațională cu România și Ucraina.

4. Regionarea acțiunilor de conservare a biodiversității

Realizarea Planului de acțiuni în domeniul conservării diversității biologice impune diversificarea politicilor regionale de protecție a biodiversității.

Situația ecologică din țară face necesară abordarea problemelor conservării și utilizării biodiversității la nivel geosistemic, ecosistemic și la nivel de specie.

În regiunile de stepă (Bălți și Bugeac), în care s-au păstrat foarte puține arii cu vegetație naturală și în care cea mai mare parte a teritoriului este inclusă în circuitul agricol, problemele conservării biodiversității trebuie soluționate la nivel geosistemic, care presupune modificarea structurii utilizării teritoriului prin crearea de arii stabilizatoare de mediu, retragerea terenurilor degradate din circuitul agricol și regenerarea vegetației spontane și a faunei sălbatice, micșorarea suprafeței terenurilor arabile, sporirea cotei culturilor multianuale și a plantațiilor mixte în structura agrofitocenozelor etc.

În regiunea cursurilor mijlociu și inferior ale Nistrului și Prutului, unde ecosistemele naturale s-au mai păstrat, dar funcționalitatea lor este puternic dereglată, acțiunile de conservare a biodiversității trebuie direcționate spre soluționarea problemelor la nivel ecosistemic, care presupune restabilirea funcționalității ecosistemelor de stepă, de luncă, acvatică și palustre, forestiere etc.

În regiunea Codrilor Centrali și în regiunea de nord a țării, unde cota ecosistemelor naturale este satisfăcătoare și funcționalitatea acestora este relativ optimă, acțiunile de conservare a biodiversității trebuie direcționate cu precădere spre protecția speciilor: crearea ariilor naturale protejate și a coridoarelor de migrație a biotei, restabilirea habitatelor deteriorate ale speciilor periclităte, multiplicarea și reintroducerea în ariile naturale a speciilor rare, reglementarea abundenței unor specii în funcție de capacitatea de suport a ariei respective etc.

O atenție deosebită cer ariile cu comunități vegetale și habitate faunistice valoroase. Se impune restabilirea, protecția și monitorizarea lor la nivel național, regional și internațional.

Habitatele principale ale speciilor de plante și animale periclităte se află în rezervațiile științifice "Codru", "Plaiul Fagului", "Pădurea Domnească", "Prutul de Jos", "Iagorlfc", pe masivul silvic "Orhei", în luncile râurilor și în lacurile situate în cursurile mijlociu și inferior ale Nistrului și Prutului.

Analiza răspândirii și concentrării speciilor rare și a complexelor floristice și faunistice pe teritoriul țării, evaluarea importanței căilor de migrație a animalelor și de dispersie a plantelor au permis de a identifica următoarele regiuni prioritare de conservare a biodiversității: Codrii Centrali, Prutul de Jos cu delta Dunării, Prutul Mijlociu, Nistrul Inferior cu bazinul de nord-vest al Mării Negre, Nistrul Mijlociu.

Regiunile prioritare de conservare a biodiversității constituie elementele-cheie ale rețelei ecologice naționale, a cărei creare ține în exclusivitate de competența și responsabilitatea autorității centrale de stat pentru mediu, care, în colaborare cu alte autorități publice și organizații neguvernamentale, va întreprinde măsuri de implementare a acestei rețele.

5. Coordonarea și monitorizarea procesului de promovare a strategiei

În scopul promovării eficiente a Strategiei conservării biodiversității este necesar de a crea în cadrul Ministerului Ecologiei și Resurselor Naturale un consiliu coordonator interministerial și o unitate instituțională operațională.

Consiliul coordonator interdepartamental va examina activitatea desfășurată în vederea îndeplinirii de către Republica Moldova a angajamentelor ce reies din cerințele Convenției privind diversitatea biologică și în vederea aprobării regulamentelor și programelor respective.

Unitatea instituțională operațională va coordona acțiunile de conservare a biodiversității, va elabora concepția de cliring național (pentru a facilita schimbul de informație și cooperarea), mecanismele și regulamentele cu privire la acumularea, accesul și schimbul de informație și va identifica golurile informaționale. Una dintre direcțiile de activitate ale unității în cauză va constitui includerea acțiunilor de conservare a biodiversității în planurile de activitate sectorială, aplicarea mecanismului și instrumentelor economice în domeniul respectiv. Unitatea instituțională operațională va crea banca de date privind diversitatea florei, faunei, microorganismelor, ecosistemelor și landșafturilor. Unitatea instituțională operațională va avea în competență atragerea donatorilor în realizarea proiectelor de conservare a biodiversității, instituirea bazei informaționale și monitorizarea procesului de promovare a Strategiei conservării biodiversității, elaborarea raportului național privind starea și folosirea biodiversității, care urmează a fi prezentat la conferința părților semnatare ale Convenției privind diversitatea biologică, elaborarea rapoartelor anuale de uz intern.

Unitatea instituțională operațională va promova colaborarea internațională prin elaborarea concepției naționale de acces egal la biotehnologii, la distribuirea resurselor și beneficiilor la nivel internațional, va identifica domeniile și va elabora programele de colaborare internațională, va întocmi planul de ratificare a convențiilor și acordurilor internaționale în domeniul conservării biodiversității, va elabora regulamentele privind restricțiile asupra importului și exportului de specii periclitare și rare, privind asigurarea securității biologice, privind utilizarea biotehnologiilor și a organismelor modificate genetic. De domeniul activităților unității în cauză va ține și elaborarea regulamentelor privind desfășurarea de către cetățenii altor state a lucrărilor de cercetare a biodiversității pe teritoriul Republicii Moldova.

Implementarea eficientă a Strategiei naționale și a Planului de acțiuni în domeniul conservării diversității biologice va permite de a conserva biodiversitatea și de a stabiliza situația ecologică în Republica Moldova.

Lista abrevierilor

AAPL	- autoritățile administrației publice locale
ACDT	- Agenția Construcții și Dezvoltare a Teritoriului
AS	- Agenția pentru Silvicultură "Moldsilva"
ASV	- Asociația de Gospodărire a Spațiilor Verzi
AȘM	- Academia de Științe a Moldovei
BL	- bugetele locale
BS	- bugetul de stat
CRGA	- Concernul Republican pentru Gospodărirea Apelor "Apele Moldovei"
FE	- fondurile ecologice (național, locale)
MAIA	- Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare
MAPL	- Ministerul Administrației Publice Locale
MERN	- Ministerul Ecologiei și Resurselor Naturale
MET	- Ministerul Educației și Tineretului
MII	- Ministerul Industriei și Infrastructurii
MTGD	- Ministerul Transporturilor și Gospodăriei Drumurilor
ONG	- organizațiile neguvernamentale
SI	- sursele internaționale
SP	- sursele private"

[Lista abrevierilor în redacția [Hot.Parl. nr.80-XVI din 29.03.2007](#), în vigoare 04.05.2007]